

Унікальна сила олімпійського руху полягає у його здатності вселяти мрію у молоде покоління. Приклади чемпіонів спонукають молодих людей, а мрія взяти участь в Іграх веде молодь до спорту. Спорт допоможе їхньому тілу і розуму. Спорт навчить їх поважати правила і своїх суперників. Спорт допоможе інтегруватися у суспільство. Спорт принесе їм радість і визнання. Спорт зміцнить їхнє здоров'я. Обов'язок Міжнародного олімпійського комітету – зберегти цю мрію назавжди»

Жак Рогге

Олімпійське сузір'я країни

ТРЕНЕРИ

Київ 2011

ББК : 75.4(0)90+75.3(4 Укр)Д

Видання Національного олімпійського комітету України

С. Н. Бубка, М. М. Булатова

Олімпійське сузір'я України: Тренери – К.: Олімп. л-ра, 2011 р.

ISBN 978-966-8708-44-2

Видання пропонує екскурс в історію досягнень українських спортсменів і тренерів в олімпійському спорті, починаючи з 1952 р. У книзі подано відомості про історію олімпійських видів спорту, створення відповідних федерацій в Україні та їх керівників, і, насамперед, довідкову інформацію про українських тренерів, які вивели своїх учнів на олімпійський п'єдестал.

Для фахівців галузі фізичного виховання і спорту, освіти, а також широкого загалу читачів, які цікавляться історією олімпійського спорту.

ISBN 978-966-8708-44-2

© С.Н. Бубка 2011
© М.М. Булатова 2011

Передмова

учасний олімпійський спорт — найпопулярніший феномен суспільного життя світового співтовариства, сфера ефективного міжнародного співробітництва в ім'я гармонійного розвитку людини, зміцнення взаєморозуміння між народами й країнами. Тісний взаємозв'язок спортивної, освітньої та виховної сторін олімпійського руху тісно переплелися із соціальним, політичним і економічним життям, постійно зміцнюють авторитет, стабільність і незалежність олімпійського спорту в сучасному світі.

Нинішній стан олімпійського спорту підсумок кропіткої багаторічної роботи представників міжнародної олімпійської системи, державних і суспільних діячів, фахівців у галузі спорту, освіти та спортивної науки, тренерів, лікарів, представників засобів масової інформації різних країн світу. Однак центральною фігурою в олімпійському спорті був і тим паче є зараз спортсмен, тобто той, чия майстерність і досягнення, поведінка й спосіб життя є підґрунтям олімпійського спорту. Спортсмени створюють унікальне за красою й емоційною насиченістю видовище, що приваблює на трибуни спортивних споруд десятки тисяч людей, а до екранів телевізорів — мільярди глядачів в усіх країнах земної кулі.

Спортсмени, демонструючи свої можливості, як ніхто інший, сприяють зростанню авторитету країни, представниками якої вони є. Своїм прикладом вони здійснюють величезний виховний вплив на підростаюче покоління, значна частина якого прагне стати схожими на своїх спортивних кумирів, тяжіє до фізичного вдосконалення й здорового способу життя. Тому цілком природно, що у виданій 2010 р. першій книзі «Олімпійське сузір'я України» ми віддали належне найсильнішим українським атлетам, які зробили гідний внесок у зміцнення престижу нашої країни й українського спорту на світовій арені, зійшли на найбільш престижний п'єдестал пошани — олімпійський.

У передмові до цієї книги ми підкреслили, що українські атлети, олімпійські медалісти різних років досягли своїх результатів завдяки допомозі багатьох людей і насамперед їх наставників, які своїми знаннями, майстерністю, самовідданістю й відданістю справі надихнули вихованців на взяття вершин олімпійського спорту.

Ці люди заслуговують на те, щоб їх імена згадувалися не тільки тоді, коли спортсмен стоїть на п'єдесталі чи під час підведення підсумків виступів команд на Олімпійських іграх або чемпіонатах світу, але й були вписані в історію олімпійського спорту країни.

Найбільш наочним досягненням тренерів, демонстрацією ефективності їх праці, звичайно, є яскраві виступи їх учнів на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу, Європи, інших найбільших змаганнях. Однак не менш важлива частина їх праці — залучення величезної кількості дітей і молоді, що не досягли спортивних вершин, до спорту, олімпійських цінностей та ідеалів, здорового способу життя. Великий внесок українських тренерів у формування організаційно-керівних засад спорту, розвиток його матеріальної бази, удосконалення методики підготовки спортсменів, популяризацію спорту серед широких верств населення сприяли

популярності спорту й тренерської професії, одержали визнання в країні й за її межами. Багато українських тренерів популярні не тільки в Україні, а одержали визнання як засновники всесвітньо відомих шкіл: Олександра Семеновича Мишакова — у гімнастиці, Ігоря Євдокимовича Турчина — у гандболі, Валерія Васильовича Лобановського — у футболі, Альбіни Миколаївни Дерюгіної — у художній гімнастиці, Віктора Володимировича Коваленка — у вітрильному спорті, Семена Яковича Колчинського — у фехтуванні, Арменака Варгересовича Ялтиряна — у вільній боротьбі, й, звичайно, усім їм ми віддаємо належне у цій книзі, як і багатьом іншим тренерам, які вивели своїх вихованців на олімпійський п'єдестал.

Однак на не меншу повагу й увагу заслуговують і всі ті тренери, які залучили талановитих дітей у спорт, зуміли розпізнати в них неординарні задатки й здібності, копітко працювали над їхнім розвитком, а потім передали своїх вихованців у спортивні центри або команди, у яких були кращі умови для подальшого зростання спортивної майстерності.

Подвижницьку працю й внесок цих людей у досягнення українського спорту важко переоцінити. А їх прозорливість і ставлення до справи наочно демонструє вчинок першого тренера великого спринтера Валерія Борзова, який направив свого, ще нікому не відомого, учня до Київського державного інституту фізичної культури для підготовки під керівництвом видатного фахівця, професора В.В.Петровського, який подарував на пам'ять світлину із красномовним підписом «Валерію Борзову майбутньому рекордсменові світу й Олімпійському чемпіонові (листопад 1969 р.)».

Кожний випадок такого співробітництва незвичайний і повчальний, багатий творчими знахідками, досягненнями й прикрими невдачами, протиріччями й складнощами, яскравими перемогами, а нерідко й прикрими поразками. Вивчаючи причини успіхів і перемог видатних спортсменів, як правило, звертаються до тренерів, які, як ніхто інший, здатні визначити шлях свого учня, дати характеристику тим якостям і здібностям, які дозволили йому стати великим спортсменом. Однак, на наш погляд, не менш цікавою й повчальною є оцінка спортсменом тих якостей тренера, які визначили успіх у його роботі, дозволили його вихованцям зійти на п'єдестал найбільших змагань. Тому до цієї книги ми ввели розділи «За лаштунками успіху», у яких надали багатьом видатним спортсменам можливість подякувати своїм учителям і висловити ще раз думку про ті якості своїх наставників, які, на їхній погляд, вплинули на їх долю й дозволили досягти перемог.

Створення цього видання було б неможливим без кропіткої роботи й допомоги атлетів, співробітників Національного олімпійського комітету та Олімпійської академії України, викладачів Національного університету фізичного виховання і спорту України, федерацій з олімпійських видів спорту, ради ветеранів фізичної культури й спорту, журналістів та фотокореспондентів, приватних осіб та членів сімей наших уславлених тренерів, які надавали інформацію та фотоматеріали. Усім причетним до видання цієї книги ми висловлюємо слова глибокої подяки.

Зміст

5	Передмова	66	Веслування академічне
8	Баскетбол	78	Веслування на байдарках і каное
18	Біатлон	90	Вітрильний спорт
22	Бокс	96	Водне поло
30	Боротьба вільна	100	Волейбол
42	Боротьба греко-римська	108	Гандбол
50	Важка атлетика	120	Гімнастика спортивна
58	Велосипедний спорт	136	Гімнастика художня

142

Дзюдо

146

Кінний спорт

148

Легка атлетика

178

Лижні гонки

180

Плавання

192

Стрибки на батуті

194

Стрибки у воду

198

Стрільба з лука

204

Стрільба кульова

210

Стрільба стендова

212

Сучасне п'ятиборство

218

Фехтування

228

Фігурне катання на ковзанах

232

Футбол

246

Хокей на льоду

248

Іменний показчик

Баскетбол

Баскетбол входить до олімпійської програми з 1936 р, починаючи з Ігор XI Олімпіади в Берліні. Змагання серед жінок вперше відбулися у 1976 р. на Іграх XXI Олімпіади в Монреалі. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з баскетболу у складі збірної команди СРСР з 1960 по 1988 рр., Об'єднаної команди СНД у 1992р.

Федерація баскетболу України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: **Борис Петрович Корбан** (1992, 1994—1996 рр.), **Михайло Костянтинович Осипов** (1992 —1993 рр.), **Володимир Павлович Горбулін** (1996—2001 рр.), **Заурбек Майранович Хромаєв** (2001—2007 рр.); **Олександр Анатолійович Волков** (з 2007 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші баскетболісти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Шаблінський Володимир Олексійович —

заслужений тренер УРСР (1967 р.), заслужений тренер СРСР (1969 р.). Закінчив Дніпропетровський технікум фізичної культури (1933 р.), Вищу школу тренерів ДІФКУ (1934 р.). Нагороджений двома орденами Червоної Зірки, медаллю «За відвагу», орденом Трудового Червоного прапора, Грамотами Президії Верховної Ради СРСР. Підготував **Миколу Баглея** — срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), чемпіона Європи (1965 р.); **Анатолія Поливоду** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.), бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона світу (1967 р.), чемпіона Європи (1967, 1969, 1971 рр.); **Альберта Вальгіна** — срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.), чемпіона Європи (1961 р.); **Сергія Коваленка** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.), бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона Європи (1969 р.); **Олександра Сальнікова** — бронзового призера Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.), чемпіона (1974 р.) та срібного призера (1978 р.) чемпіонату світу, чемпіона (1979, 1981 рр.) та срібного призера (1975, 1977 рр.) чемпіонатів Європи; **Володимира Ткаченка** — бронзового призера Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.), чемпіона світу (1982 р.), чемпіона (1979, 1981 рр.) і срібного призера (1977 р.) чемпіонатів Європи, переможця першості Європи серед юнаків (1973 р.).

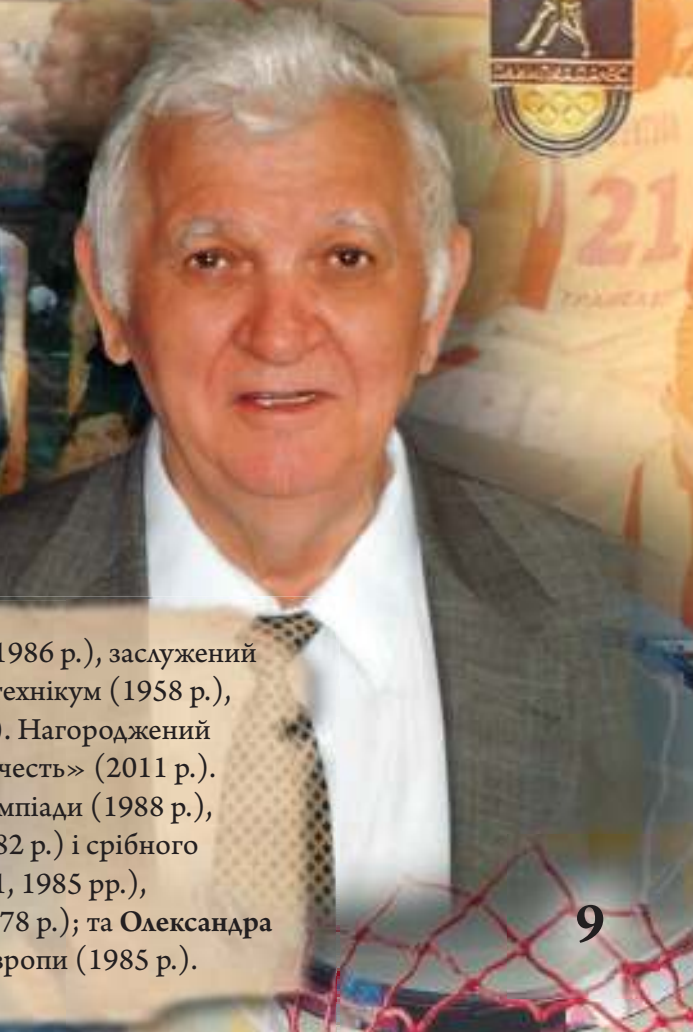

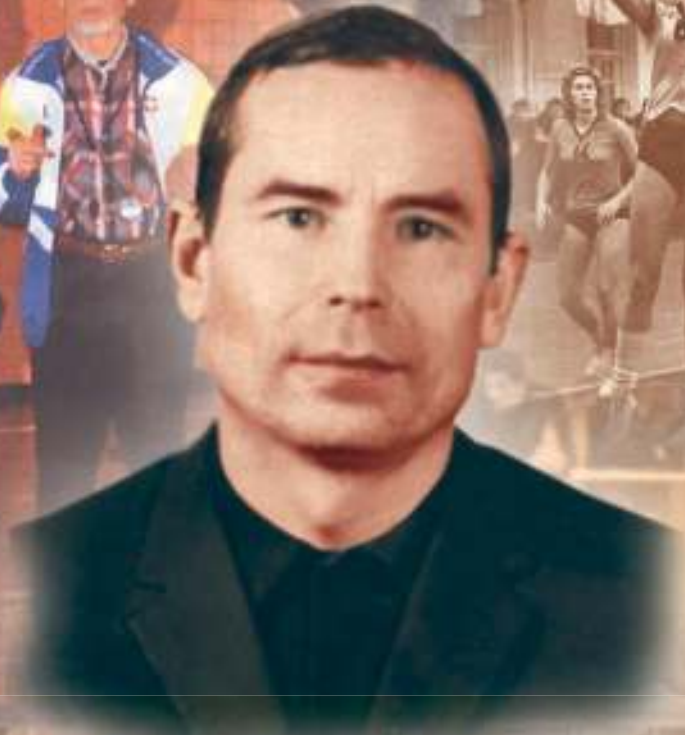
Майзлін Ісаак Юхимович — заслужений тренер УРСР (1981 р.), заслужений тренер СРСР (1991 р.). Закінчив КДІФК (1961 р.). Підготував: **Раїсу Курв'якову** — чемпіонку Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1971, 1975 рр.), чемпіонку Європи (1972, 1974, 1976 рр.); **Людмилу Рогожину** — чемпіонку Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіонку (1983 р.), срібного призера (1986 р.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (1980, 1981, 1983 рр.); **Олену Жирко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), чемпіонку Європи (1991, 1995 рр.).

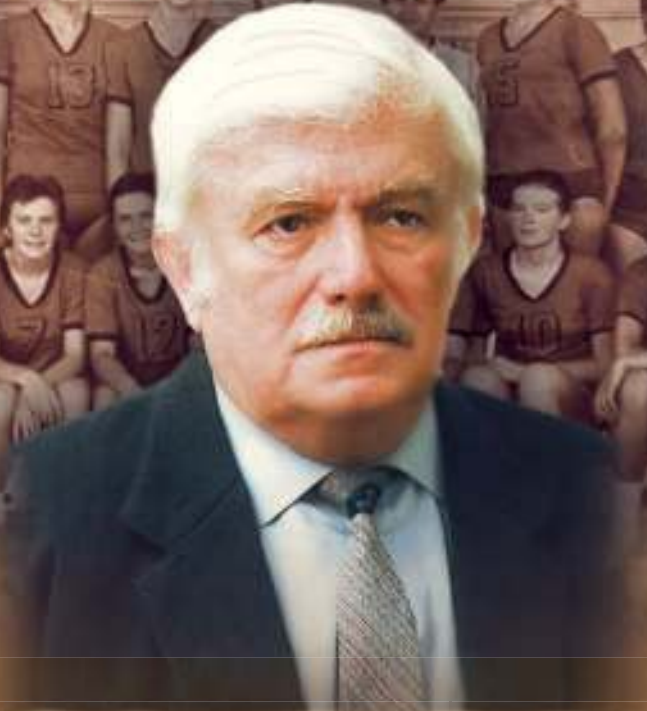

Петров Афанасій Кузьмич закінчив Харківський інститут фізичної культури (1940 р.). Підготував **Миколу Багеля** — срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), чемпіона Європи (1965 р.).

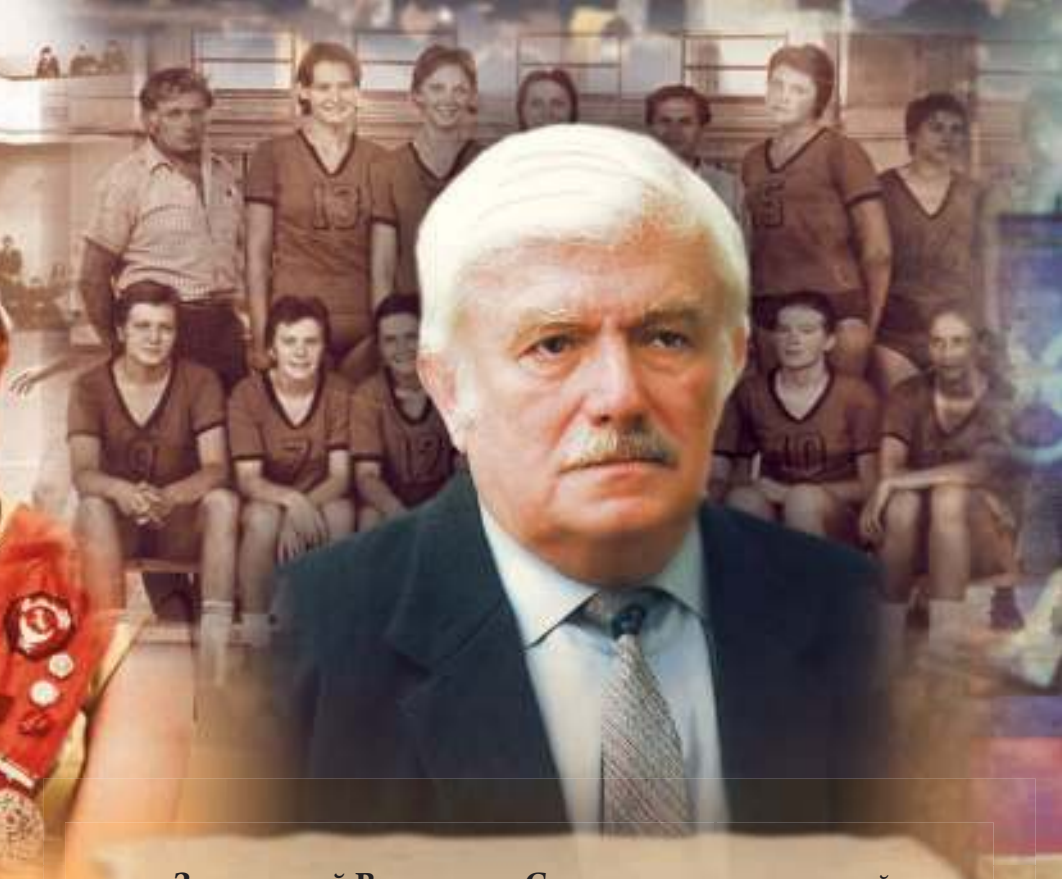
Боженар Віктор Акимович — заслужений тренер УРСР (1986 р.), заслужений тренер СРСР (1988 р.). Закінчив Миколаївський суднобудівний технікум (1958 р.), Миколаївський корабельний інститут (1960 р.), КДІФК (1972 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1988 р.), орденом ГРУ «Долг и честь» (2011 р.). Підготував **Олександра Білостінного** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), бронзового призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона (1982 р.) і срібного призера (1978 р.) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1979, 1981, 1985 рр.), переможця першості Європи серед юнаків (1975 р.), юніорів (1978 р.); та **Олександра Волкова** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона Європи (1985 р.).

Резцов Борис Миколайович — заслужений тренер УРСР (1973 р.). Закінчив Свердловський технікум фізичної культури. Підготував **Наталію Климову** — чемпіонку Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1971, 1975 рр.), чемпіонку Європи (1972, 1974, 1976 рр.), переможця першості Європи серед юніорів (1969 р.).

Заморський Володимир Степанович — заслужений тренер УРСР (1971 р.). Закінчив КДІФК (1952 р.). Підготував **Наталію Климову** — чемпіонку Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1971, 1975 рр.), чемпіонку Європи (1972, 1974, 1976 рр.), переможця першості Європи серед юніорів (1969 р.).

Шаповалова Олена Леонідівна — заслужений тренер УРСР (1989 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2003 р.). Відмінник освіти України (1994, 2006 рр.). Закінчила КДІФК (1961 р.), Державний університет ім. Т.Г. Шевченка (1968 р.). Підготувала **Валерія Гоборова** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.).

Вдовиченко Борис Нестерович — заслужений тренер УРСР (1979 р.), заслужений тренер СРСР (1984 р.). Закінчив КДІФК (1958 р.). Нагороджений медалями «За трудову доблесть» (1982 р.), «Знак Пошани» (2002 р.), Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1980 р.). Підготував **Олександра Білостінного** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), бронзового призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона (1982 р.) і срібного призера (1978 р.) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1979, 1981, 1985 рр.), переможця першості Європи серед юнаків (1975 р.), юніорів (1978 р.); **Олександра Волкова**, — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона Європи (1985 р.); **Володимира Ткаченка** — бронзового призера Ігор XXI та XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.), чемпіона світу (1982 р.), чемпіона (1979, 1981 рр.) і срібного призера (1977 р.) чемпіонатів Європи, переможця першості Європи серед юнаків (1973 р.).

Сосін Валентин Митрофанович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Освіта вища. Підготував **Олександра Білостінного** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), бронзового призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.), чемпіона (1982 р.) і срібного призера (1978 р.) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1979, 1981, 1985 рр.), переможця першості Європи серед юнаків (1975 р.), юніорів (1978 р.).

Вергун Алла Георгіївна — заслужений тренер УРСР (1988 р.). Підготувала **Олександра Волкова** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона Європи (1985р.).

Гомонай Валентина Михайлівна — заслужений тренер УРСР (1991 р.). Закінчила ЛДІФК (1954 р.). Заслужений працівник фізичної культури УРСР (1976 р.). Підготувала **Марину Ткаченко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), чемпіонку Європи (1991, 1995 рр.), переможця Кубка Ранкетті.

Медведєв Костянтин Рафаїлович — заслужений тренер УРСР. Закінчив Дніпропетровський технікум фізичної культури, КДІФК (1957 р.). Відмінник фізичної культури СРСР. Кавалер ордена «Знак Пошани». Підготував **Альберта Вальгіна** — срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.), чемпіона Європи (1960 р.), **Раїсу Курв'якову** — чемпіонку Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіонку світу (1971, 1975 рр.), чемпіонку Європи (1972, 1974, 1976 рр.).

Авилова Тетяна Петрівна — заслужений тренер України (1992 р.). Закінчила Дніпропетровський металургійний інститут (1970 р.), КДІФК (1977 р.). Підготувала **Олену Жирко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), чемпіонку Європи (1991, 1995 рр.).

Хромаєв Заурбек Майранович — заслужений тренер УРСР (1988 р.), заслужений тренер СРСР (1990 р.). Закінчив Північно-Осетинський державний педагогічний інститут (1970 р.). Кандидат педагогічних наук (1996 р.), доцент. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2005 р.). Нагороджений вищою нагородою Грузії «Орден Честі» (2005 р.). Підготував **Валерія Гоборова** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.).

Рижов Володимир Іванович — заслужений тренер України (1991 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України. Закінчив Ворошиловоградський педагогічний інститут (1986 р.). Підготував **Олену Жирко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), чемпіонку Європи (1991, 1995 рр.); **Марину Ткаченко** — чемпіонку Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), чемпіонку Європи (1991, 1995 рр.), переможця Кубка Ранкетті.

ЗА ЛАШТУНКАМИ УСПІХУ

«Про свого першого тренера Медведева Костянтина Рафаїловича згадую як про людину, яка усього себе віддала роботі. Працюючи з дівчатами та хлопцями, він умів віднайти особливі слова для кожного, заохотити до занять баскетболом, йому завжди було що сказати учням, і тільки з часом ми зрозуміли, що кожне слово було «золотом». Костянтин Рафаїлович радів моїм досягненням і турбувався, коли щось не вдавалось. Не кожний тренер хоче і вміє заглибитись в проблеми інших, та він це вмів»

Альберт Вальтін, срібний призер Олімпійських ігор

«Володимир Іванович Рижов — дуже вимогливий тренер. Він додав до мого технічного арсеналу триочковий кидок у стрибку, який виконують чоловіки, заохочував до активних форм захисту, що продовжували стрімкі та ефектні контратаки. Рижов вмів натиснути психологічно на гравця. Перед фінальною частиною чемпіонату Європи 1995 р. він занадто критично оцінив мою гру, що вилилось у конфлікт, який смакувала преса. Постало питання моєї присутності у складі команди. Конфлікт владнався, хоча ситуація була майже патова, а мене визнали кращим гравцем Євро-95. Можливо, це був тренерський хід, що стимулював максимально проявити свій спортивний характер і здібності?»

Олена Жирко, олімпійська чемпіонка

«Одного вересневого дня біля футбольного поля я побачив високу молоду жінку, яка стежила за мною. Щойно гра закінчилася, вона одразу підішла до мене, відрекомендувалася, запитала моє ім'я і попросила телефон батьків. Уже наступного дня мама відвела мене до спортивної школи, де саме та жінка — молодий тренер Алла Георгіївна Вергун — набирала свою першу групу баскетболістів. Запалу і бажання їй було не позичати. Кожне нове тренування — справжня подія. Заняття відбувалися цікаво й неординарно. Тренерський азарт передавався нам, і ми були ладні цілі дні проводити на майданчику. Вона, наче мати, власними руками готувала нам форму, перевіряла, щоб усе було як слід. Алла Георгіївна прищепила мені любов до баскетболу, яку я зберігаю протягом усього життя»

Олександр Волков, олімпійський чемпіон

«Коли я навчалася у третьому класі, до нашої школи завітали два тренери — подружжя Авилєвих. Тетяна Петрівна запрошувала до секції баскетболу, а її чоловік — Віктор Олександрович — до секції легкої атлетики. Мені було цікаво спробувати себе в обох видах спорту, тому я вирішила у понеділок, середу і п'ятницю відвідувати секцію баскетболу, а у вівторок, четвер та суботу — легкої атлетики. Через рік кожний із тренерів, покладаючи на мене надії, запропонував зробити вибір на користь свого виду спорту. Я вагалась, і на сімейній раді Авилєвих було прийнято рішення обрати вид спорту, до якого я мала більше здібностей. Проте згоди досягти їм не вдалося. «Обговорення» призвело майже до розлучення. Не знаю, чи досягла б я успіхів у легкій атлетиці, але щиро вдячна Тетяні Петрівні, що баскетбол став справою мого життя»

Олена Жирко, олімпійська чемпіонка

«Шаблінський Володимир Олексійович умів любити своїх баскетболістів і дорожив ними. На це здатний далеко не кожний тренер, адже бажання перемагати спонукає до вимогливості, а гравці не завжди можуть втілити задуми тренера, що веде до конфліктів та образ. Дивовижно терплячий до ігрових помилок, скрупульозний по відношенню до особистості, якою є кожний баскетболіст, Володимир Олексійович був максимально коректним, чого, на мою думку, не вистачає багатьом сучасним тренерам. Наприклад, оголошуючи склад команди, що поїде на змагання, він називав прізвища 12 баскетболістів, які захищатимуть кольори команди «Будівельник», а не двох, кому цього разу не пощастило. На його думку виділити потрібно кращих, а не тих, кому ще слід потренуватись»

Анатолій Поливода, олімпійський чемпіон

«Наставник «Будівельника» Володимир Олексійович Шаблінський відкрив мені секрети баскетболу, навчив грати нестандартно, обмірковано розбиратися в ігрових ситуаціях, постійно думати, шукати правильні рішення»

Сергій Коваленко, олімпійський чемпіон

«Я виріс у невеликому місті Єнакієво, вчився у тій самій школі, що і наш президент Віктор Янукович. З дитинства займався різними видами спорту, та віддавав перевагу боксу, адже регіон неспокійний, а постояти за себе потрібно. Зустріч із моїм першим тренером Аракчєєвим Володимиром Олексійовичем відбулась випадково та він зауважив, що я в 15 років високий (191см) і для баскетболу це плюс, тому маю спробувати себе в цьому виді спорту. Зрозуміло, що починати в такому віці пізно, але я відразу зрозумів, що хочу займатись баскетболом. Працював наполегливо і завзято, розуміючи, що маю наздоганяти однолітків, які грали вже досить пристойно. З Володимиром Олексійовичем працював лише рік, та в пам'яті залишились теплі спогади про той час, адже саме з ним я почав шлях до баскетбольного Олімпу»

Анатолій Поливода, олімпійський чемпіон

«Інтелігентний, прозорливий, мудрий, професіональний — це епітети, які характеризують Володимира Олексійовича Шаблінського, талановитого тренера, педагога і психолога. Саме за його запрошенням у 1972 р. я приїхав до Києва з Росії, хоча тренер збірної СРСР Кондрашин пропонував лєнінградський «Спартак». Володимир Олексійович відразу довірив мені місце в основному складі «Будівельника». Перші товариські ігри я відверто «провалив», адже 3 і 5 очок для лідера атак дуже мало. Та Шаблінський вірив у мої сили, і я не мав права його підвести. В першу ж гру чемпіонату ми зустрічались зі «Спартаком», я заробив 32 очки і за 2 секунди до кінця гри приніс команді перемогу. Я працював з багатьма тренерами, та певен, що «талант Сальникова» розкрив саме Володимир Олексійович»

Олександр Сальников, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Баскетбол подобався мені з дитинства, але займалась я настільним тенісом, бо мама вважала, що через баскетбол стану занадто високою. Мої подруги з класу ходили в баскетбольну секцію, запрошували мене і розповідали про цікаві тренування з тренером Гомонай Валентиною Михайлівною. Я вирішила піти подивитись. Сподобалось мені з самого початку, бо Валентина Михайлівна дійсно проводила тренування з ігровими вправами та естафетами, знаходила до кожної дівчини підхід, ставилась до них серйозно, цікавилася нашими успіхами в школі, розповідала про пригоди на змаганнях, про подорожі в інші міста, вселяла віру в себе і навчила вмінню перемагати. Я все-таки вмовила маму дозволити мені грати в баскетбол і вважаю, що зробила правильний вибір»

Марина Ткаченко, олімпійська чемпіонка

«Борис Нестерович Вдовиченко — безумовно тренер-демократ. Проте йому завжди було притаманне розумне поєднання демократії та диктаторства. Це була людина, яка знала характер та індивідуальні здібності кожного з нас і вміло використовувала це для досягнення спільної мети. Борис Нестерович тонко відчував стан кожного гравця, уміло знаходив до кожного свій підхід. Мабуть, стиль його роботи і був запорукою наших перемог»

Олександр Білостінний, олімпійський чемпіон

«Вважаю кращими роками своєї кар'єри 1991 р., коли стала чемпіонкою СРСР, і 1992 р., коли стала олімпійською чемпіонкою в Барселоні. Віддаю належне Володимиру Івановичу Рижову, який бачив у мені лідера команди, вмів підготувати і психологічно налаштувати на гру з конкретним суперником, вимагаючи максимальної самовіддачі»

Марина Ткаченко, олімпійська чемпіонка

«Борис Нестерович Вдовиченко — великий ентузіаст своєї справи, чудова людина, — незаперечний авторитет для вихованців. Шукаючи шляхи до розуму й сердець своїх вихованців, він намагався бути з нами завжди відвертим, стриманим, чуйним, проте дуже вимогливим»

Володимир Ткаченко, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Борис Михайлович Резцов пройшов довгий шлях тренера-вихователя багатьох колективів. Очолювані ним команди постійно входили до списку кращих у чемпіонатах СРСР, а його вихованки досягали найвищих світових спортивних вершин. Закоханий у баскетбол, він і досі плідно працює з юними спортсменами, навчаючи їх улюбленій грі мільйонів хлопців і дівчат та даруючи радість, що несе спорт»

Наталія Климова, олімпійська чемпіонка

«Мені повезло на тренерів. Серед них не було жодної випадкової у спорті людини. Кожний з них мав своє обличчя, всі вони залишили добру пам'ять, у всіх я навчилася чомусь корисному»

Раїса Курв'якова, олімпійська чемпіонка

«Наша команда завдяки тренерському таланту Володимира Олексійовича Шаблінського відзначалася особливим стилем гри, який тоді підпадав під критику з боку інших тренерів. Проте, наш наставник нічого не збирався змінювати. Адже обрана ним тактика приносила позитивні результати. Під його керівництвом наша команда одною з перших серед радянських команд почала застосовувати зонний пресинг. Талановитий тренер, педагог Володимир Олексійович завжди знаходився у пошуку нових ідей для вдосконалення майстерності гравців і команди в цілому»

Микола Баглей, срібний призер Олімпійських ігор

Біатлон

Біатлон входить до олімпійської програми з 1960 р, починаючи з VIII зимових Олімпійських ігор в Скво-Веллі. Змагання з цього виду спорту на зимових Олімпійських іграх серед жінок проводяться з 1992 р. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з біатлону у складі збірної команди СРСР на XII зимових Олімпійських іграх (1976 р.) Починаючи із XVII зимових Олімпійських ігор (1994 р.) і на подальших зимових Олімпійських іграх збірна команда України з біатлону виступала самостійною командою.

Федерація біатлону України, що керує розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: **Бяков Іван Іванович** (1992—1998 рр), **Бринзак Володимир Михайлович** (з 1998 р. до сьогодні.).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші біатлоністи виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

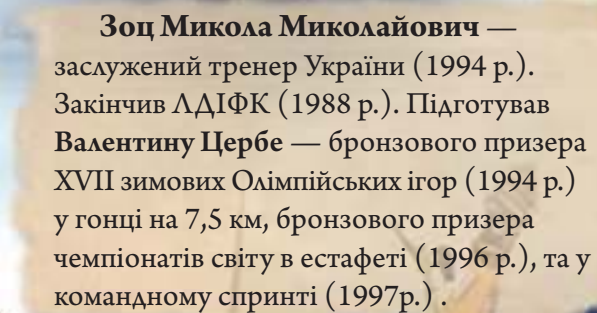
Зорін Борис Михайлович — майстер спорту з лижних гонок і біатлону (1962 р.), заслужений тренер УРСР (1967 р.). Закінчив КДІФК (1957 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2001 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1976 р.) та медаллю «За трудову доблесть» (1998 р.). Підготував **Івана Бякова** — чемпіона XI і XII зимових Олімпійських ігор в естафеті 4 x 7,5 км.

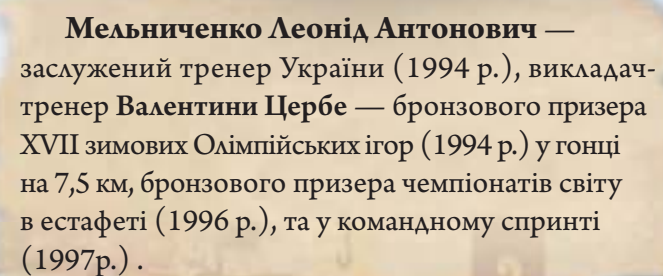
Бондарук Роман Романович — заслужений тренер України (1994 р.). Підготував **Олену Петрову** — срібного призера XVIII зимових Олімпійських ігор (1998 р.) у гонці на 15 км, срібного призера чемпіонату світу (1996 р.) у командному спринті та естафеті, бронзового призера чемпіонату світу (1996 р.) у гонці на 15 км, (1997 р.) у командному спринті, (2000, 2001 рр.) в естафеті, чемпіонку Європи (2004 р.) у гонці на 10 км.

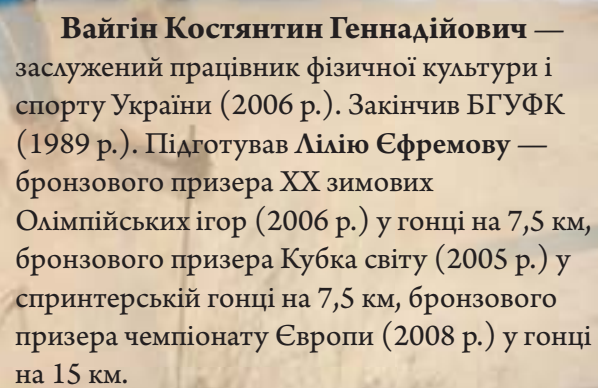
Прядко Олександр Іванович — заслужений тренер України (1994 р.). Закінчив Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського (1971 р.). Підготував **Валентину Цербе** — бронзового призера XVII зимових Олімпійських ігор (1994 р.) у гонці на 7,5 км, бронзового призера чемпіонатів світу в естафеті (1996 р.), та у командному спринті (1997р.).

Зоц Микола Миколайович — заслужений тренер України (1994 р.). Закінчив ЛДІФК (1988 р.). Підготував **Валентину Цербе** — бронзового призера XVII зимових Олімпійських ігор (1994 р.) у гонці на 7,5 км, бронзового призера чемпіонатів світу в естафеті (1996 р.), та у командному спринті (1997р.).

Мельниченко Леонід Антонович — заслужений тренер України (1994 р.), викладач-тренер **Валентини Цербе** — бронзового призера XVII зимових Олімпійських ігор (1994 р.) у гонці на 7,5 км, бронзового призера чемпіонатів світу в естафеті (1996 р.), та у командному спринті (1997р.).

Вайгін Костянтин Геннадійович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2006 р.). Закінчив БГУФК (1989 р.). Підготував **Лілію Єфремову** — бронзового призера XX зимових Олімпійських ігор (2006 р.) у гонці на 7,5 км, бронзового призера Кубка світу (2005 р.) у спринтерській гонці на 7,5 км, бронзового призера чемпіонату Європи (2008 р.) у гонці на 15 км.

За лаштунками успіху

«Багато хто вважає, що Микола Миколайович Зоц — складна і важка людина. Проте для мене його присутність на змаганнях завжди додавала впевненості. У такі хвилини я відчувала, що поряд зі мною людина, яка робить все можливе для підвищення моєї майстерності, це людина, яка вболіває за кожного свого вихованця і команду в цілому».

Валентина Цербе, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Протягом усього спортивного життя мені довелося зустрічатися і працювати з багатьма тренерами. Кожен з них відзначався своєю методикою тренувальної практики, що йшла на користь спортсмену. Та особлива роль у моєму становленні як біатлоніста належить Борису Михайловичу Зоріну — тренеру, вихователю і чудовій людині».

Іван Бяков, дворазовий олімпійський чемпіон

«Знайомству з біатлоном я зобов'язана Геральду Салдимирову, який заклав основи моєї подальшої підготовки. А от до олімпійської медалі привів мене Костянтин Вайгін — мій особистий тренер і чоловік. До цього ми йшли багато років. За цей час були моменти, коли руки зовсім опускалися. Навіть були думки перейти на лижні гонки. Сказати, що нам було важко — нічого не сказати. Одного разу він пообіцяв, що я завоюю олімпійську медаль. І його слова справдилися. Вітаючи мене по телефону з олімпійською нагородою Костянтин сказав: «Я свою обіцянку виконав! Головне, що ми досягли чого прагнули».

Лілія Єфремова, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Роман Романович Бондарук відіграв неабияку роль у моєму житті. Душевна, толерантна людина, він ніколи не дозволяв собі підвищувати голос на своїх вихованців. У своїй справі він — видатний майстер, робота його — на совість. І ще він розумів душу спортсмена, людини, серцем відчував стан своїх учнів, раціонально дозував навантаження. Наставник вкладав частку себе у кожного з нас, а віддячити йому ми могли тільки своїми результатами. Під блакитно-жовтим прапором я завоювала усі свої нагороди. Хто знає, як би склалася моя кар'єра, якби не Роман Романович. Щирі слова подяки хочу висловити також Ігорю Мирославовичу Починку, який працював з нами у збірній команді України протягом 1997—1998 рр».

**Олена Петрова,
срібний призер Олімпійських ігор**

БОКС

Бокс входить до олімпійської програми з 1904 р., починаючи з Ігор III Олімпіади в Сент-Луїсі. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з боксу у складі збірної команди СРСР з 1968 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські боксери виступали самостійною командою.

Федерація боксу України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: **Спіженко Юрій Прокопович** (1991—1994 рр.), **Дадіверін Георгій Григорович** (1994—1997 рр.), **Голубченко Анатолій Костянтинович** (1997—2003 рр.), **Єлисеєв Дмитро Васильович** (2004—2003 рр.), **Рябіка Володимир Леонідович** (2004—2006 рр.), **Кастерін Володимир Олександрович** (2006—2008 рр.), **Продивус Володимир Степанович** (з 2008 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб боксери України виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

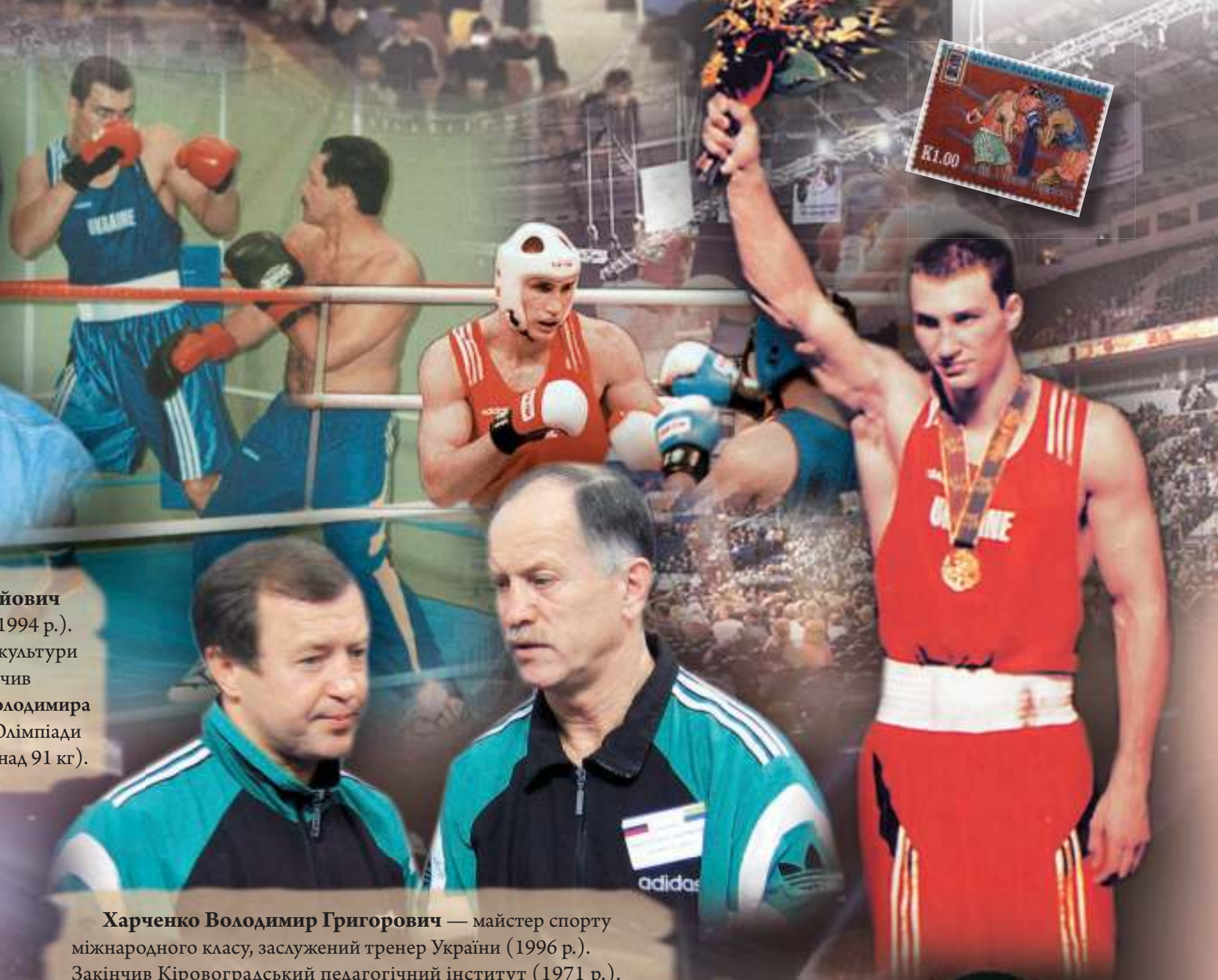
Лі Микола Миколайович — заслужений тренер СРСР (1965 р.). Підготував **Володимира Мусалімова** — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у II напівсередній вазі (до 67 кг), бронзового призера чемпіонату Європи (1969 р.).

Василюк Петро Андрійович — заслужений тренер УРСР (1984 р.), заслужений тренер України (1992 р.). Закінчив ЛДІФК (1974 р.). Підготував **Ростислава Зауличного** — срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у напівважкій вазі (до 81 кг), бронзового призера чемпіонату Європи (1993 р.).

Авдієвський Сергій Макарович — майстер спорту (1966 р.), заслужений тренер УРСР (1975 р.), заслужений тренер СРСР (1978 р.). Закінчив Дніпропетровський педагогічний факультет КДІФК (1969 р.). Підготував **Віктора Савченка** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у середній вазі (до 71 кг), бронзового призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіона світу (1978), чемпіона Європи (1977).

Золотарьов Вадим Олексійович — заслужений тренер України (1994 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчив КДІФК (1973 р.). Підготував **Володимира Кличка** — чемпіона Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у другій важкій вазі (понад 91 кг).

Харченко Володимир Григорович — майстер спорту міжнародного класу, заслужений тренер України (1996 р.). Закінчив Кіровоградський педагогічний інститут (1971 р.). Підготував **Олега Кірюхіна** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у першій найлегшій вазі (до 48 кг).

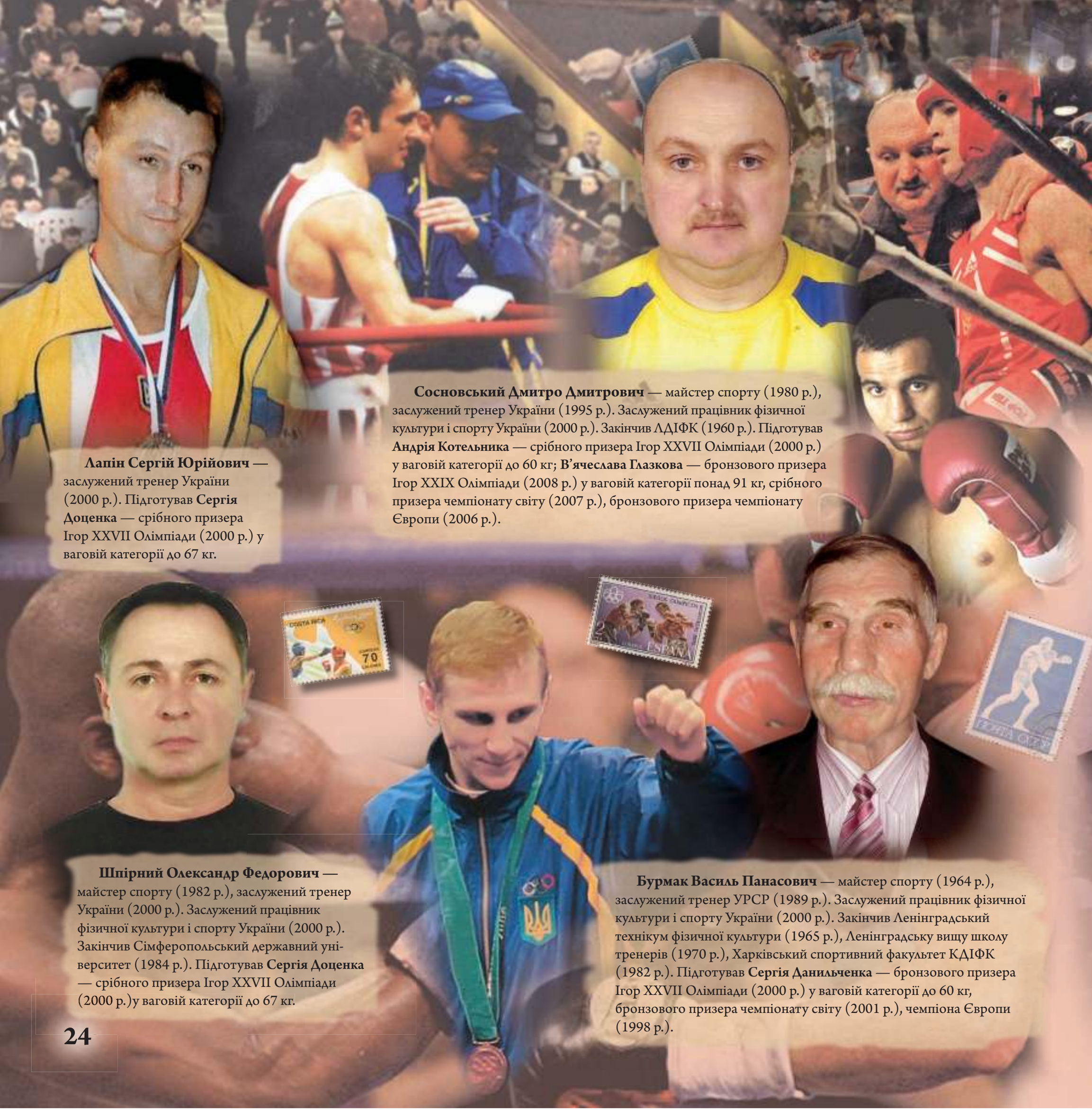

Черенков Валерій Миколайович — заслужений тренер України (1994 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчив Маріупольський будівельний технікум (1989 р.), ДДІФК (1988 р.). Підготував **Олега Кірюхіна** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у першій найлегшій вазі (до 48 кг).

Коваленко Анатолій Олександрович — майстер спорту, заслужений тренер СРСР (1989 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1981 р.). Закінчив Рудченківський гірничий технікум (1964 р.), Донецький спортивний технікум (1971 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани». Підготував **Віктора Мірошніченка** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у другій найлегшій вазі (до 51 кг), срібного призера чемпіонату світу (1982 р.), чемпіона Європи (1981 р.).

Лапін Сергій Юрійович — заслужений тренер України (2000 р.). Підготував **Сергія Доценка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 67 кг.

Сосновський Дмитро Дмитрович — майстер спорту (1980 р.), заслужений тренер України (1995 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив ЛДІФК (1960 р.). Підготував **Андрія Котельника** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 60 кг; **В'ячеслава Глазкова** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії понад 91 кг, срібного призера чемпіонату світу (2007 р.), бронзового призера чемпіонату Європи (2006 р.).

Шпірний Олександр Федорович — майстер спорту (1982 р.), заслужений тренер України (2000 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив Сімферопольський державний університет (1984 р.). Підготував **Сергія Доценка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 67 кг.

Бурмак Василь Панасович — майстер спорту (1964 р.), заслужений тренер УРСР (1989 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив Ленінградський технікум фізичної культури (1965 р.), Ленінградську вищу школу тренерів (1970 р.), Харківський спортивний факультет КДІФК (1982 р.). Підготував **Сергія Данильченка** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 60 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2001 р.), чемпіона Європи (1998 р.).

Манзуля Володимир Романович — заслужений тренер України (1998 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1995 р.). Закінчив Запорізький національний університет. Підготував **Володимира Сидоренка** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 51 кг, чемпіона Європи (1998, 2000 рр.).

Данилишин Іван Ярославович — заслужений тренер України (2000 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив ЛДФІК (1989 р.). Підготував **Андрія Федчука** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 81 кг, бронзового призера чемпіонату світу (1999).

Арланов Олександр Олександрович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1977 р.). Підготував **В'ячеслава Глазкова** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії понад 91 кг, срібного призера чемпіонату світу (2007 р.), бронзового призера чемпіонату Європи (2006 р.).

Кац Йосип Геннадійович — заслужений тренер України. Підготував **Василя Ломаченка** — чемпіона Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 57 кг; чемпіона світу (2011 р.), чемпіона світу серед юніорів (2006 р.), срібного призера чемпіонату світу (2007 р.), чемпіона Європи (2008 р.), володаря Кубка Вела Баркера.

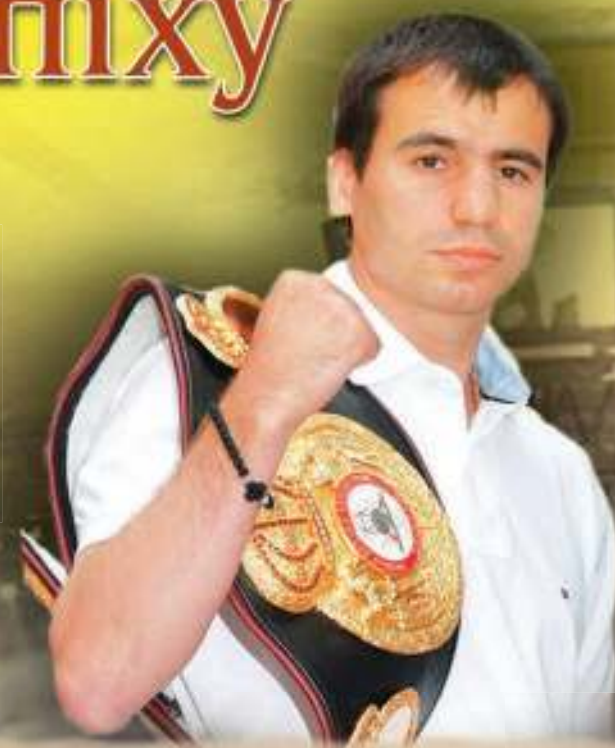
Ломаченко Анатолій Миколайович — заслужений тренер України, заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1986 р.). Підготував **Василя Ломаченка** — чемпіона Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 57 кг; чемпіона світу (2011 р.), чемпіона світу серед юніорів (2006 р.), срібного призера чемпіонату світу (2007 р.), чемпіона Європи (2008 р.), володаря Кубка Вела Баркера.

За лаштунками успіху

«Я дуже вдячний одеському тренерові Йосипу Геннадійовичу Кацу, у якого мені пощастило брати уроки боксу,— людині, яка дуже багато зробила для мене, для того, щоб я став повноцінним успішним боксером».

Василь Ломаченко, олімпійський чемпіон

«Мені дуже пощастило з тренером. Дмитро Дмитрович Сосновський,— мій перший і єдиний тренер — неординарна людина, віддана своїй улюбленій справі: з маленьких хлопчиків ростити боксерів високої кваліфікації. Він ніколи не жалів часу для своїх вихованців, навіть, бувало і так, що на електричку запізнювався, бо ми ніяк не хотіли закінчувати заняття. Завдяки нашій співпраці з Дмитром Дмитровичем протягом багатьох років я зумів досягти високих спортивних результатів».

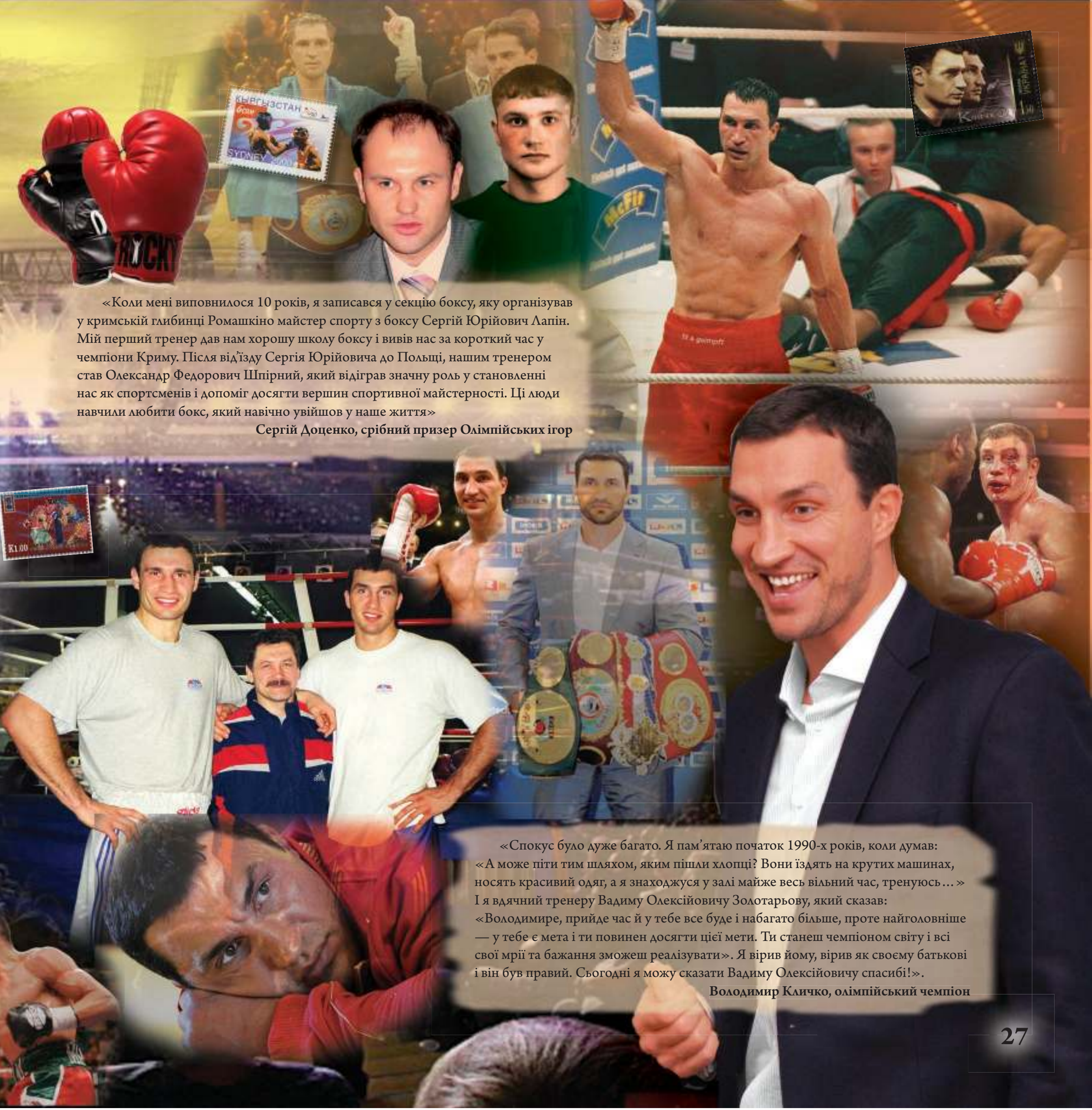
Андрій Котельник, срібний призер Олімпійських ігор

«Мій батько, Ломаченко Анатолій Миколайович, працював учителем фізичної культури, а у вільний від основної роботи час проводив тренування секції боксу. Тому боксерські рукавички я одягнув дуже рано. Тоді у нас були звичайні стосунки «батько — син». Він прагнув того, щоб його син гармонійно розвивався, тому я займався футболом і хокеєм, боротьбою і веслуванням, навіть народними танцями. Одного разу на моє запитання: «Що краще — вибороти титул чемпіона світу чи звання чемпіона Олімпійських ігор?», — тато відповів: «Чемпіона Ігор». Тоді я вирішив, що буду олімпійським чемпіоном. І він спрямував мою енергію у потрібне русло. Батько-тренер спуску мені не давав. Жорстка дисципліна, повна віддача на тренуваннях, дотримання встановленого режиму — ці вимоги мого тренера і батька дозволили досягти нам мрії мого дитинства».

Василь Ломаченко, олімпійський чемпіон

«Коли мені виповнилося 10 років, я записався у секцію боксу, яку організував у кримській глибинці Ромашкіно майстер спорту з боксу Сергій Юрійович Лапін. Мій перший тренер дав нам хорошу школу боксу і вивів нас за короткий час у чемпіони Криму. Після від'їзду Сергія Юрійовича до Польщі, нашим тренером став Олександр Федорович Шпірний, який відіграв значну роль у становленні нас як спортсменів і допоміг досягти вершин спортивної майстерності. Ці люди навчили любити бокс, який навічно увійшов у наше життя»

Сергій Доценко, срібний призер Олімпійських ігор

«Спокус було дуже багато. Я пам'ятаю початок 1990-х років, коли думав: «А може піти тим шляхом, яким пішли хлопці? Вони їздять на крутих машинах, носять красивий одяг, а я знаходжуся у залі майже весь вільний час, тренуюсь...» І я вдячний тренеру Вадиму Олексійовичу Золотарьову, який сказав: «Володимире, прийде час й у тебе все буде і набагато більше, проте найголовніше — у тебе є мета і ти повинен досягти цієї мети. Ти станеш чемпіоном світу і всі свої мрії та бажання зможеш реалізувати». Я вірив йому, вірив як своєму батькові і він був правий. Сьогодні я можу сказати Вадиму Олексійовичу спасибі!»

Володимир Кличко, олімпійський чемпіон

«Я дуже вдячний моєму наставнику, нині покійному, Едуарду Дидоренку. Саме він дав мені путівку у великий спорт. Звичайно не було б моєї перемоги без тренера Олександра Арланова, який заклав міцний фундамент моїх майбутніх перемог, та Дмитра Сосновського, з яким нам удалося завоювати олімпійську медаль».

В'ячеслав Глазков, бронзовий призер Олімпійських ігор

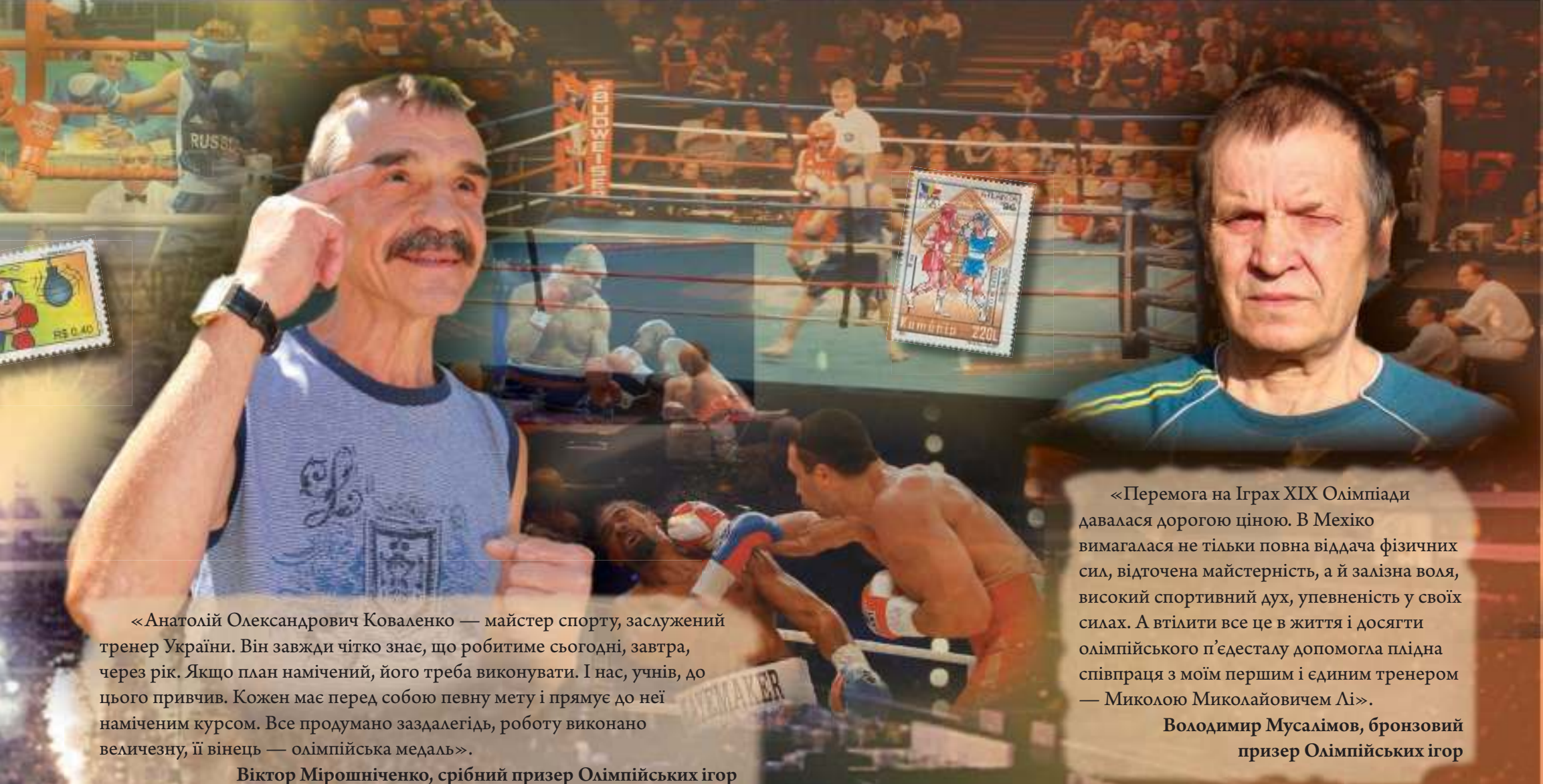

«Мені дуже пощастило з тренером. У 1965 р. при спортклубі «Монтажник» відкрили відділення боксу, а тренером призначили молодшу людину — Сергія Макаровича Авдієвського. Він багато часу приділяв своїм вихованцям, йшов власним шляхом, хоча й не мав великого тренерського досвіду. Пригадую, що ми більше працювали без рукавичок. Ті юнаки, хто злякався труднощів, залишали секцію. Ми ж продовжували навчання. З нами набирав досвіду і наш наставник, прокладаючи дорогу до нових спільних здобутків. З ним ми пройшли довгий нелегкий шлях, проте наша злагоджена робота увінчалася олімпійськими нагородами».

Віктор Савченко, срібний і бронзовий призер Олімпійських ігор

«Доброзичливість, людяність, просте спілкування роблять Валерія Миколайович Черенкова чудовим педагогом, унікальним спеціалістом. Тільки людина з такими прекрасними душевними якостями має право працювати з молоддю, чим би вони не займалися, а боксом — тим паче. Він навчає хлопців не тільки спортивної майстерності, а й бути людьми. З десятків, а то й сотень хлопців, які приходять у спорт, може один — два досягнуть спортивних висот. І тут важливо, щоб молода людина не озлобилася. Стануть хлопці, або ні, видатними чемпіонами — не найголовніше, хоча прагнути цього потрібно. Важливіше, що вони у боксі проходять школу життя, дружби, отримують уроки справедливої і чесної боротьби».

Олег Кірюхін, бронзовий призер Олімпійських ігор

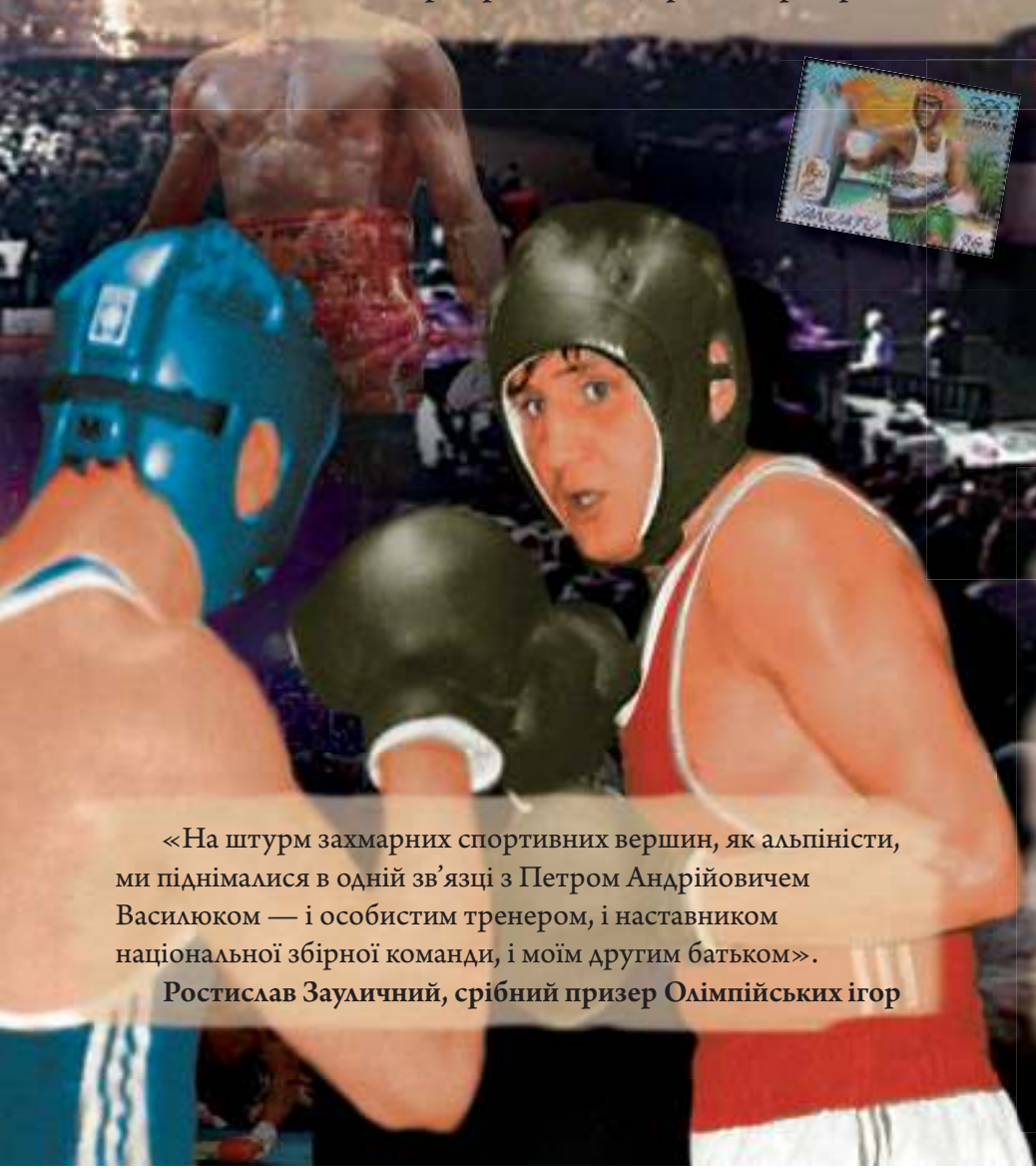

«Анатолій Олександрович Коваленко — майстер спорту, заслужений тренер України. Він завжди чітко знає, що робитиме сьогодні, завтра, через рік. Якщо план намічений, його треба виконувати. І нас, учнів, до цього привчив. Кожен має перед собою певну мету і прямує до неї наміченим курсом. Все продумано заздалегідь, роботу виконано величезну, її вінець — олімпійська медаль».

Віктор Мірошніченко, срібний призер Олімпійських ігор

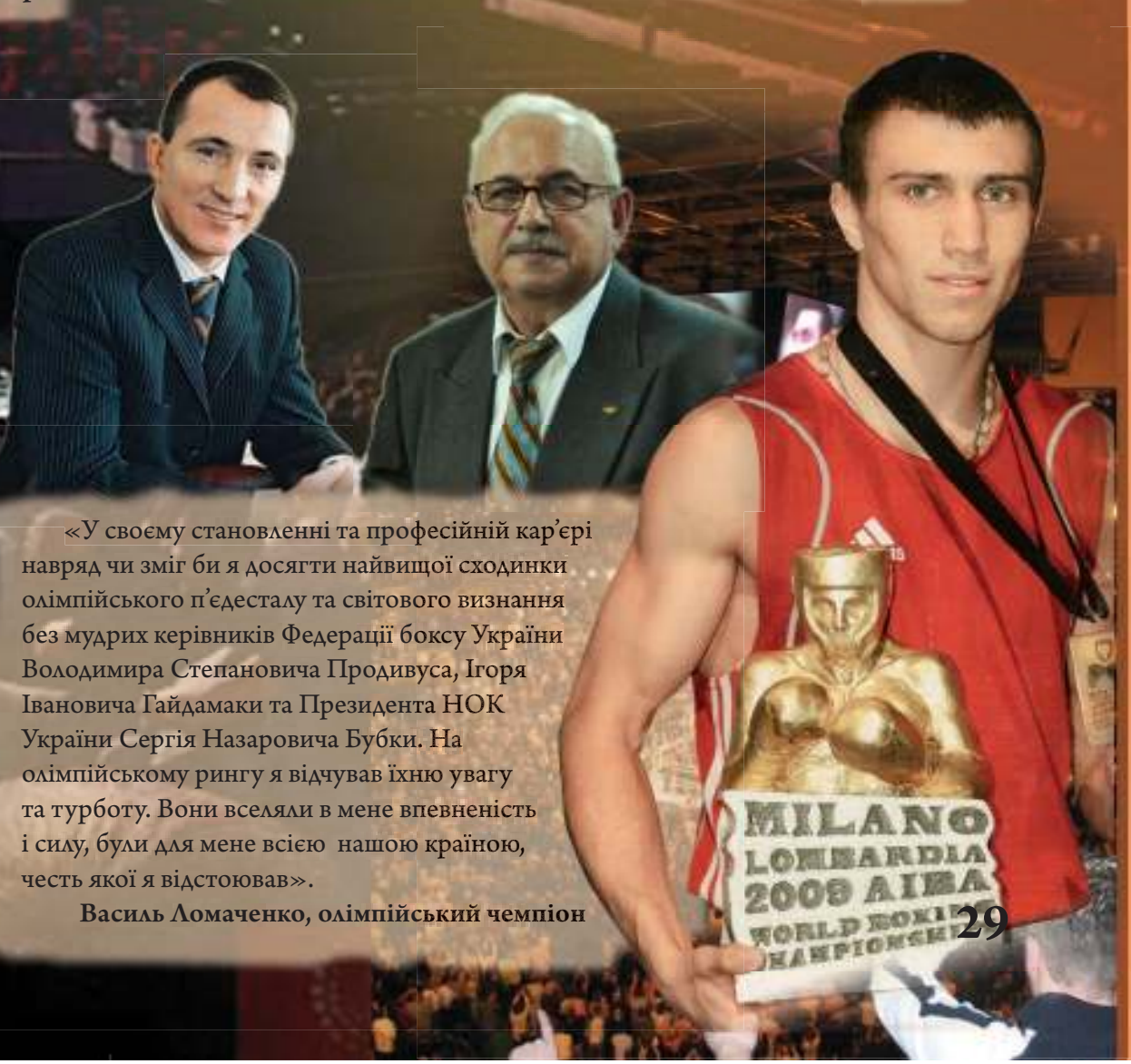
«Перемога на Іграх XIX Олімпіади давалася дорогою ціною. В Мехіко вимагалася не тільки повна віддача фізичних сил, відточена майстерність, а й залізна воля, високий спортивний дух, упевненість у своїх силах. А втілити все це в життя і досягти олімпійського п'єдесталу допомогла плідна співпраця з моїм першим і єдиним тренером — Миколою Миколайовичем Лі».

Володимир Мусалімов, бронзовий призер Олімпійських ігор

«На штурм захмарних спортивних вершин, як альпіністи, ми піднімалися в одній зв'язці з Петром Андрійовичем Василюком — і особистим тренером, і наставником національної збірної команди, і моїм другим батьком».

Ростислав Зауличний, срібний призер Олімпійських ігор

«У своєму становленні та професійній кар'єрі навряд чи зміг би я досягти найвищої сходинки олімпійського п'єдесталу та світового визнання без мудрих керівників Федерації боксу України Володимира Степановича Продивуса, Ігоря Івановича Гайдамаки та Президента НОК України Сергія Назаровича Бубки. На олімпійському рингу я відчував їхню увагу та турботу. Вони вселяли в мене впевненість і силу, були для мене всією нашою країною, честь якої я відстоював».

Василь Ломаченко, олімпійський чемпіон

Боротьба вільна

Боротьба вільна входить до олімпійської програми з 1904 р., починаючи з Ігор III Олімпіади в Сент-Луїсі. Змагання з цього виду спорту на Олімпійських іграх серед жінок проводяться з 2004 р. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з вільної боротьби у складі збірної команди СРСР з 1952 р. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і у подальших Іграх Олімпіад українські борці вільного стилю виступали самостійною командою.

Асоціація спортивної боротьби України, що керує розвитком цього виду спорту, заснована 1998 р. За часів незалежності України її очолювали: **Савлохов Борис Сосланович** (1998—2000 рр.), **Заброда Василь Климович** (2001—2004 рр.), **Тедеев Ельбрус Сосланович** (з 2004 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші борці вільного стилю виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Рибалко Василь Миколайович — майстер спорту (1946 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.). Суддя всесоюзної категорії. Закінчив КДІФК (1942 р.). Підготував **Бориса Гуревича** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у ваговій категорії до 87 кг, чемпіона світу (1967, 1969 рр.) та срібного призера (1961 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1967, 1970 рр.); **Михайла Шахова** — бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у ваговій категорії до 57 кг.

Бураков Юрій Анатолійович — майстер спорту міжнародного класу (1970 р.), заслужений тренер СРСР, заслужений тренер України. Закінчив КДІФК (1966 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1976 р.). Підготував Павла Пінігіна — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у ваговій категорії до 74 кг, чемпіона світу (1975, 1977, 1978 рр.), чемпіона Європи (1975 р.)

Ялтирян Арменак Вартересович — заслужений майстер спорту (1951 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.). Суддя всесоюзної категорії. Закінчив КДІФК. 14-разовий чемпіон СРСР з боротьби вільної та греко-римської, старший тренер збірної команди України з боротьби вільної. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1957 р.) та «Знак Пошани» (1969 р.). Підготував Володимира Синявського — срібного призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у ваговій категорії до 67 кг, чемпіона світу (1959 р.) та срібного призера (1961 р.) чемпіонату світу; Бориса Гуревича — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у ваговій категорії до 87 кг, чемпіона світу (1967, 1969 рр.) та срібного призера (1961 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1967, 1970 рр.); Михайла Шахова — бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у ваговій категорії до 57 кг.

Таропін Граніт Іванович — заслужений тренер СРСР (1977 р.). Закінчив Смоленський інститут фізичної культури. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1980 р.). Підготував **Сергія Белоглазова** — чемпіона Ігор XXII та XXIV Олімпіад (1980, 1988 рр.) у ваговій категорії до 57 кг, чемпіона світу (1981—1983, 1985—1987 рр.) та срібного (1979 р.) призера чемпіонату світу, чемпіона Європи (1979, 1982, 1984, 1987, 1988 рр.); **Анатолія Белоглазова** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у ваговій категорії до 52 кг, чемпіона світу (1977, 1978, 1982 рр.), бронзового призера чемпіонату світу (1983р.), чемпіона Європи (1976 р.).

Борота Віктор Степанович — майстер спорту, заслужений тренер СРСР (1980 р.). Закінчив Сімферопольський педагогічний інститут (1957 р.). Член спілки письменників України. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1997 р.). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1980 р.). Підготував **Іллю Мате** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у ваговій категорії до 100 кг, чемпіона світу (1979, 1982 рр.) та бронзового призера (1981 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1979 р.).

Савлохов Руслан Сосланович — майстер спорту (1978 р.), заслужений тренер України (1993 р.). Суддя міжнародної категорії. Закінчив КДІФК (1980 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III (2004 р.) і II (2008 р.) ступеня. Підготував: **Ельбруса Тедеева** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 66 кг, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 62 кг; **Зазу Зозірова**, — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 68 кг; **Євгена Бусловича** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 58 кг, бронзового призера чемпіонатів Європи (1998, 2000 рр.).

Савлохов Борис Сосланович — майстер спорту (1970 р.), заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер Росії (1990 р.), заслужений тренер СРСР (1992 р.). Закінчив КДІФК (1977 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту Північної Осетії-Аланії (1996 р.). Підготував: **Ельбруса Тедеева** — чемпіона Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 66 кг, бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 62 кг; **Зазу Зозірова** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 68 кг, срібного (1998 р.) та бронзового (1997 р.) призера чемпіонату світу, чемпіона (1999, 1993 р.), срібного (1998 р.) та бронзового призера (1996, 1997 рр.) чемпіонату Європи.

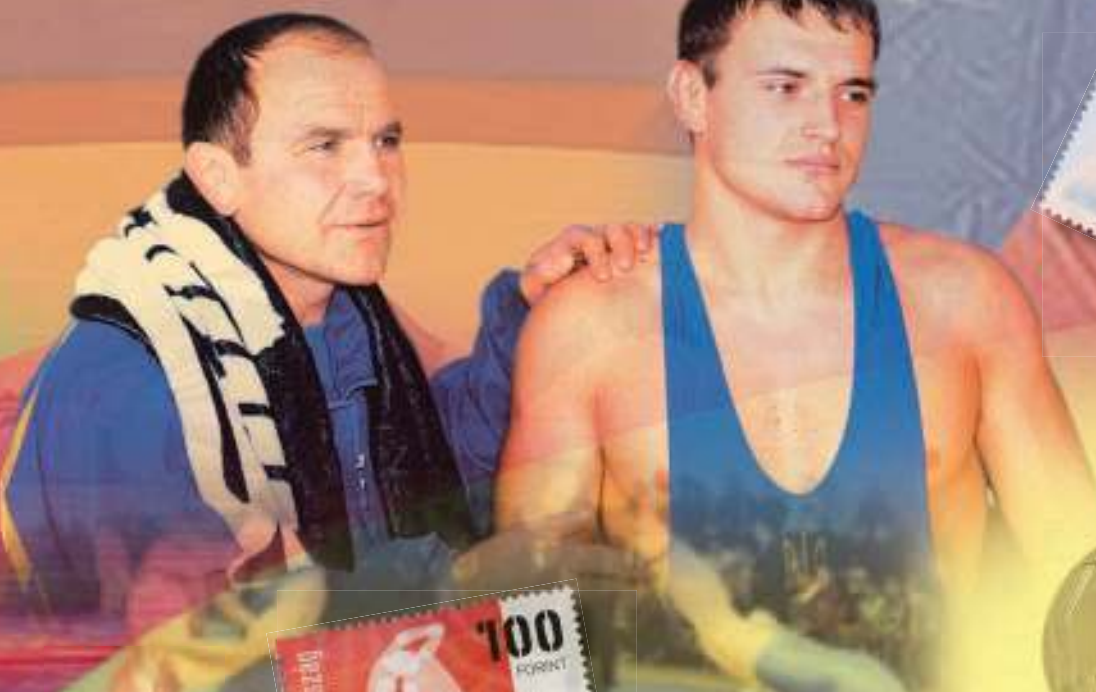

Данько Григорій Володимирович — майстер спорту міжнародного класу (1980 р.), заслужений тренер України (1999 р.). Закінчив КІБІ (1980 р.), КДІФК (1988 р.). Кандидат наук з фізичного виховання і спорту (1999 р.). Чемпіон СРСР, призер чемпіонату світу, переможець Кубка світу. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. (2008 р.). Підготував Тараса Данька — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 84 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2005 р.), чемпіона (2005 р.), срібного (2007 р.) та бронзового (2006, р.) призера чемпіонатів Європи.

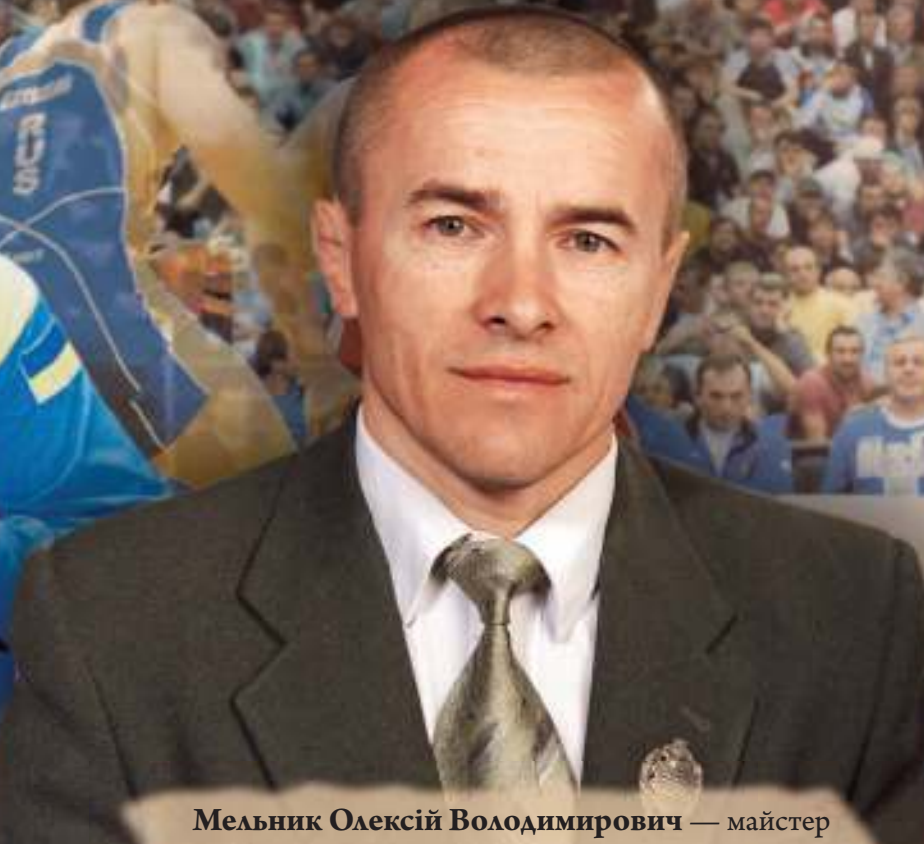

Лук'янчиков Дмитро Миколайович — майстер спорту, заслужений тренер України (2008 р.). Закінчив НУФВСУ (2006 р.). Підготував Тараса Данька — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 84 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2005 р.), чемпіона (2005 р.), срібного (2007 р.) та бронзового (2006, р.) призера чемпіонатів Європи.

Дух Ігор Григорович — заслужений тренер України (2001 р.). Закінчив ЛДІФК (1987 р.). Підготував **Ірині Мерлені** — чемпіонку Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 48 кг, бронзову призерку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), чемпіонку світу (2000, 2001, 2003 рр.), срібну призерку (2005, 2007 рр.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2004, 2005 рр.) та срібну призерку (2001 р.) чемпіонату Європи.

Мельник Олексій Володимирович — майстер спорту, заслужений тренер України (2002 р.). Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний університет (1983 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Підготував **Ірині Мерлені** — чемпіонку Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 48 кг, бронзову призерку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), чемпіонку світу (2000, 2001, 2003 рр.), срібну призерку (2005, 2007 рр.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2004, 2005 рр.) та срібну призерку (2001 р.) чемпіонату Європи.

Тарадай Микола Петрович — майстер спорту, заслужений тренер України (2001 р.). Закінчив ЛДІФК (1983 р.). Підготував **Ірині Мерлені** — чемпіонку Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 48 кг, бронзову призерку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), чемпіонку світу (2000, 2001, 2003 рр.), срібну призерку (2005, 2007 рр.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2004, 2005 рр.) та срібну призерку (2001 р.) чемпіонату Європи.

Зозіров Заза Діанозович — заслужений майстер спорту (1993 р.). Закінчив НУФВСУ (2003 р.). Підготував **Андрія Стадніка** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 66 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2006 р.), чемпіона Європи (2009 р.) і бронзового (2005 р.) призера чемпіонату Європи.

Первачук Віктор Анатолійович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Підготував **Андрія Стадніка** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 66 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2006 р.), чемпіона Європи (2009 р.), бронзового (2005 р.) призера чемпіонату Європи.

Стаднік Володимир Станіславович підготував **Андрія Стадніка** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 66 кг, бронзового призера чемпіонату світу (2006 р.), чемпіона Європи (2009 р.) і бронзового (2005 р.) призера чемпіонату Європи.

Барна Ігор Адамович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Підготував **Василя Федоришина** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 60 кг, срібного (2010 р.) та бронзового (2009 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіона (2005, 2007, 2008 рр.), срібного (2001, 2002 рр.) та бронзового (2004, 2009, 2010, 2011 рр.) призера чемпіонатів Європи.

Сілецький Андрій Романович — заслужений тренер Росії. Підготував **Василя Федоришина** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 60 кг, срібного (2010 р.) та бронзового (2009 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіона (2005, 2007, 2008 рр.), срібного (2001, 2002 рр.) та бронзового (2004, 2009, 2010, 2011 рр.) призера чемпіонатів Європи.

За лаштунками успіху

«Мій тренер Рибалко Василь Миколайович був видатним спортсменом, учасником Ігор Олімпіади 1952 р., відмінним педагогом, вимогливим до спортсменів і до себе, пунктуальним, культурним і товариським. Ми, всі його учні, хотіли бути схожими на свого тренера та рівнятися на нього».

Михайло Шахов, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Вважаю, що тільки в Україні завдяки моїм тренерам Борису і Руслану Савлоховим я відкрив і реалізував себе у спорті. Свою перемогу в Афінах я присвятив Борису Сослановичу, який, як ніхто інший, мріяв про неї і вірив у мене. Навіть коли я допускав помилки, він не влаштовував мені головнийок, не засмучував «розбором польотів». Але ж був гарячим і запальним. Та що казати, якби не він, я, напевне, так і залишився б «подаючим надії».

Ельбрус Тедеєв, олімпійський чемпіон

«Мій тренер Арам Васильович Ялтирян був видатним спортсменом і мужньою людиною. У 1938—1940 рр. він тричі виборював першість СРСР з греко-римської боротьби, а після Великої вітчизняної війни у 1946—1948 рр. ще тричі завойовував звання чемпіона СРСР з греко-римської боротьби і вісім разів вигравав чемпіонат СРСР з вільної боротьби, був учасником Олімпійських ігор 1952 р., посівши четверте місце (у 38 років!). Навчав нас майстерності боротьби і мудрості життя, був для нас прикладом у всьому.»

Михайло Шахов, бронзовий призер Олімпійських ігор

« Найяскравіша риса характеру Рибалка Василя Миколайовича — стабільність. Траплялися складні обставини в його житті, які й зламати могли. Але він завжди був доброзичливий, врівноважений, відданий нашій справі до самозабуття. Коли такі люди поруч — впевненіше відчуваєш себе, бо знаєш: вони завжди вчасно прийдуть на допомогу».

Григорій Гамарник, чемпіон світу, заслужений майстер спорту

«Тренер не тільки людина, яка планує тренування. Насамперед це наставник, який виховує в учнів громадянську позицію, любов і відданість Батьківщині, моральні якості — доброту, чесність, порядність. Саме така людина мій тренер Первачук Віктор Анатолійович».

Андрій Стаднік, срібний призер Олімпійських ігор

«Віктор Степанович Борота — досвідчений тренер, який добре знає свою справу. Він умів вносити у кожне тренування щось нове, будувати його таким чином, щоб спортсмен отримував різноманітні і корисні навантаження. Віктор Степанович завжди швидко знаходив причини «мертвої точки» у стані своїх вихованців. І так само швидко застосовував адекватні методи і засоби тренувань, які здатні були вивести спортсмена з такого стану та повернути йому віру у свої сили і досягти високих результатів. Вимогливий до себе, він вимагав і від нас повної віддачі на тренуваннях та змаганнях».

Ілля Мате, олімпійський чемпіон

«Юрій Анатолійович Бураков — дивовижний тренер, майстер своєї справи, спеціаліст найвищої кваліфікації, який виховав цілу плеяду відомих спортсменів. А головне — Людина з великої літери! ».

Павло Пінігін, олімпійський чемпіон

«Труднощами мене злякати важко. Я звик до них із дитинства і будь-якої роботи не боюсь, але чесно скажу: Арам Васильович Ялтирян і Василь Миколайович Рибалко запропонували таке навантаження, що часто думав, чи витримаю, чи не придавить воно мене? Тренувалися ми в малому динамівському залі, що на першому поверсі старої будівлі, зведеної, мабуть, ще за «часів царя Панька». З навколишніх вулиць приходили хлопчики і крізь вікна стежили за нашими заняттями. Борці мого покоління дуже любили цей зал — у ньому завжди було тихо і працювалося добре... »

Володимир Синявський, срібний призер Олімпійських ігор

«Знайомство з Ігорем Адамовичем Барною відбулося у ранньому дитинстві. Суворий тренер не один раз повертав мене у спортивний зал, коли я хотів кинути заняття боротьбою. Свою срібну олімпійську нагороду я присвячую своєму тренерові, з яким ми працюємо ось уже 20 років. За цей час ми з ним стали, як батько і син».

Василь Федоришин, срібний призер Олімпійських ігор

«Мій батько — Мельник Олексій Володимирович — навчав мене з дитинства перемагати. Він казав: «Іро, ти повинна краще за всіх бігати, стрибати і підтягуватися». Так я і перемагала до певного моменту — до олімпійського золота»

Ірині Мерлені, олімпійська чемпіонка

«Я один із тих, кого Борис Сосланович і Руслан Сосланович Савлохови запросили до Києва. Вони були для нас не тільки тренерами, а й добрими помічниками і порадиниками. Вони подарували нам щастя стояти на олімпійському п'єдесталі».

Заза Зозіров, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Арам Васильович, як великий гросмейстер, передбачає, на що здатний суперник ... Вихованці Ялтиряна досягали помітних успіхів саме тому, що він був не лише нашим наставником, а ще й спаринг-партнером кожного з нас. Знаєте, я не майстер пишних слів, але скажу: це правда, ми не тільки біля нього виростили, ми з нього росли».

Борис Гуревич, олімпійський чемпіон

«Всі ми — його учні. Навіть ті з українських борців, які ніколи в нього не тренувалися, вважають себе його учнями. Бо всі вони — випускники української школи вільної боротьби, створеної Ялтиряном. Арам Васильович — геніальний директор цієї школи».

Георгій Бураков, заслужений тренер СРСР та України

«Мій тато, Данько Григорій Володимирович, — тренер. Оцінка цьому симбіозу особлива. Це контроль 24 години на добу. Це тренування 24 години на добу, як фізичні, так і теоретичні, і весь цей час тренер поруч. Він бачить і відчуває стан учня. Бути весь час під контролем важко, але у великому спорті ніщо не буває простим. Лунає свисток, є мить, щоб перевести дихання і продовжувати бій. І перше, що я бачу, — його очі, вони як завжди наповнені впевненістю. Уболівальники, друзі кричать на трибунах, у залі ажіотаж, а я чую лише його голос, який чітко і спокійно говорить, що треба робити».

Тарас Данько, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Граніт Іванович завжди повторював: « Найголовніша перемога — коли вас люди будуть поважати». З рідного міста ми з Толиком поїхали слідом за своїм першим і єдиним тренером Гранітом Таропіним, оскільки розуміли, що кращого наставника не знайдемо. І, вважаю, що не помилилися, адже саме завдяки Граніту Івановичу ми досягли всіх спортивних вершин».

Сергій Белоглазов, дворазовий олімпійський чемпіон

«Таропін Граніт Іванович став для нас другим батьком, а наші діти навіть називають його дідусем. Він нас вчив і вчить не лише техніки боротьби, він прищепив нам такі риси, як чесність, щирість, принциповість. Такий він сам. Позиція нашого тренера незмінна: спочатку виховуй людину, а вже потім спортсмена. Десятки майстрів вільної боротьби підготував Граніт Іванович Таропін. Не всі вони стали олімпійськими чемпіонами, проте його учнів вирізняють відданість, закоханість в обрану справу, чесність у великому і малому й праця, помножена на працю. Без відпусток, без вихідних, без послаблень собі й учням».

Анатолій Белоглазов, олімпійський чемпіон

Боротьба греко-римська

Боротьба греко-римська входить до олімпійської програми починаючи з Ігор I Олімпіади (1896 р.) в Афінах. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з боротьби греко-римської у складі збірної команди СРСР з 1952 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські майстри греко-римської боротьби виступали самостійною командою.

Асоціація спортивної боротьби України, що керує розвитком видів боротьби, заснована 1998 р. За часів незалежності України її очолювали: **Савлохов Борис Сосланович** (1998—2001 рр.), **Кисіль Володимир Карпович** (2001—2009 рр.), **Заброда Василь Климович** (2001—2004 рр.), **Тедеев Ельбрус Сосланович** (з 2004 р. до сьогодні), **Кисіль Вадим Володимирович** (з 2009 р. до сьогодні).

2001 р. було створено Федерацію греко-римської боротьби України, яка є колективним членом Асоціації спортивної боротьби України. З часів створення Федерації її очолювали: **Кисіль Володимир Карпович** (2001—2009 рр.), **Кисіль Вадим Володимирович** (з 2009 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші майстри греко-римської боротьби виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Фешотт Олексій Фердинандович — суддя всесоюзної категорії (1952 р.). Відмінник фізичної культури (1956 р.). Закінчив ДІФКУ (1925 р.).

Підготував **Якова Пункіна** — чемпіона Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у ваговій категорії до 62 кг.

Бровченко Василь Митрофанович — майстер спорту з боротьби греко-римської, самбо, мотоциклетного спорту, заслужений тренер СРСР (1959 р.). Підготував **Івана Богдана** — чемпіона Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у ваговій категорії понад 87 кг, чемпіона світу (1958, 1961 рр.).

Кондрацький Ігор Олександрович — майстер спорту, заслужений тренер СРСР (1976 р.). Закінчив Чечено-Інгушський педагогічний інститут (1976 р.). Підготував **Нельсона Давидяна** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у ваговій категорії до 62 кг, чемпіона світу (1974, 1975 рр.), чемпіона Європи (1973, 1980 рр.) та срібного призера (1977 р.) чемпіонату Європи.

Віленський Юрій Михайлович — майстер спорту, заслужений тренер СРСР (1977 р.). Закінчив Мінський державний інститут фізичної культури. Нагороджений медалями «За трудову відзнаку» (1976 р.), «За трудову доблесть» (1980 р.). Підготував **Олександра Колчинського** — чемпіона Ігор XXI і XXII Олімпіад (1976, 1980 рр.) у ваговій категорії понад 100 кг, чемпіона світу (1978 р.) та бронзового призера (1975, 1977, 1979 рр.) чемпіонатів світу, срібного (1976, 1977 рр.) та бронзового призера (1975 р.) чемпіонатів Європи.

Карпінський Олександр Олександрович — майстер спорту (1941 р.), заслужений тренер УРСР (1961 р.). Суддя всесоюзної категорії (1958 р.). Закінчив спортивну школу майстрів з боротьби (1934 р.), Київський технікум фізичної культури (1937 р.), КДІФК (1957 р.). Нагороджений орденом Слави III ступеня (1945 р.). Підготував **Владлена Тростяньського** — срібного призера Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.) у ваговій категорії до 57 кг.

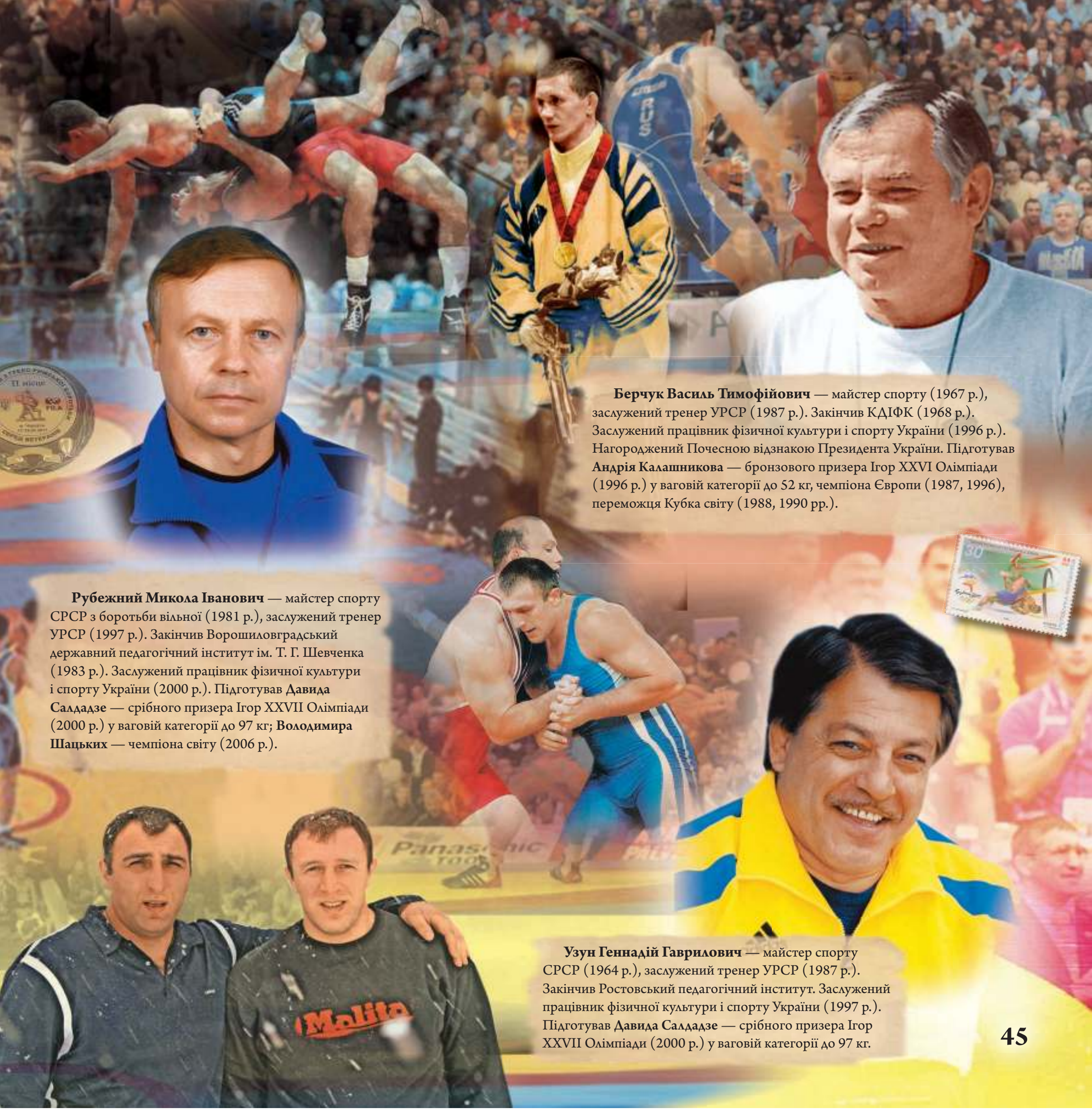
Солопов В'ячеслав Іванович — заслужений тренер УРСР (1988 р.). Закінчив Волгоградський інститут фізичної культури (1976 р.). Підготував **Олега Кучеренка** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у ваговій категорії до 48 кг, чемпіона світу (1989, 1990 рр.), чемпіона Європи (1990 р.).

Онищенко Олексій Іванович — майстер спорту (1971 р.), заслужений тренер УРСР (1989 р.), заслужений тренер СРСР (1990 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1974 р.). Підготував **Олега Кучеренка** — чемпіона Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у ваговій категорії до 48 кг, чемпіона світу (1989, 1990 рр.), чемпіона Європи (1990 р.).

Пантазі Микола Юрійович — заслужений тренер УРСР (1990 р.). Закінчив ДДОІФК ім. П.Ф. Лесгафта (1969 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Підготував **В'ячеслава Олійника** — чемпіона Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 90 кг, срібного (1994 р.) та бронзового (1990 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіона (1994 р.) та бронзового призера (1995, 1996 рр.) чемпіонатів Європи.

Берчук Василь Тимофійович — мастер спорта (1967 р.), заслужений тренер УРСР (1987 р.). Закінчив КДІФК (1968 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Нагороджений Почесною відзнакою Президента України. Підготував **Андрія Калашникова** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 52 кг, чемпіона Європи (1987, 1996), переможця Кубка світу (1988, 1990 рр.).

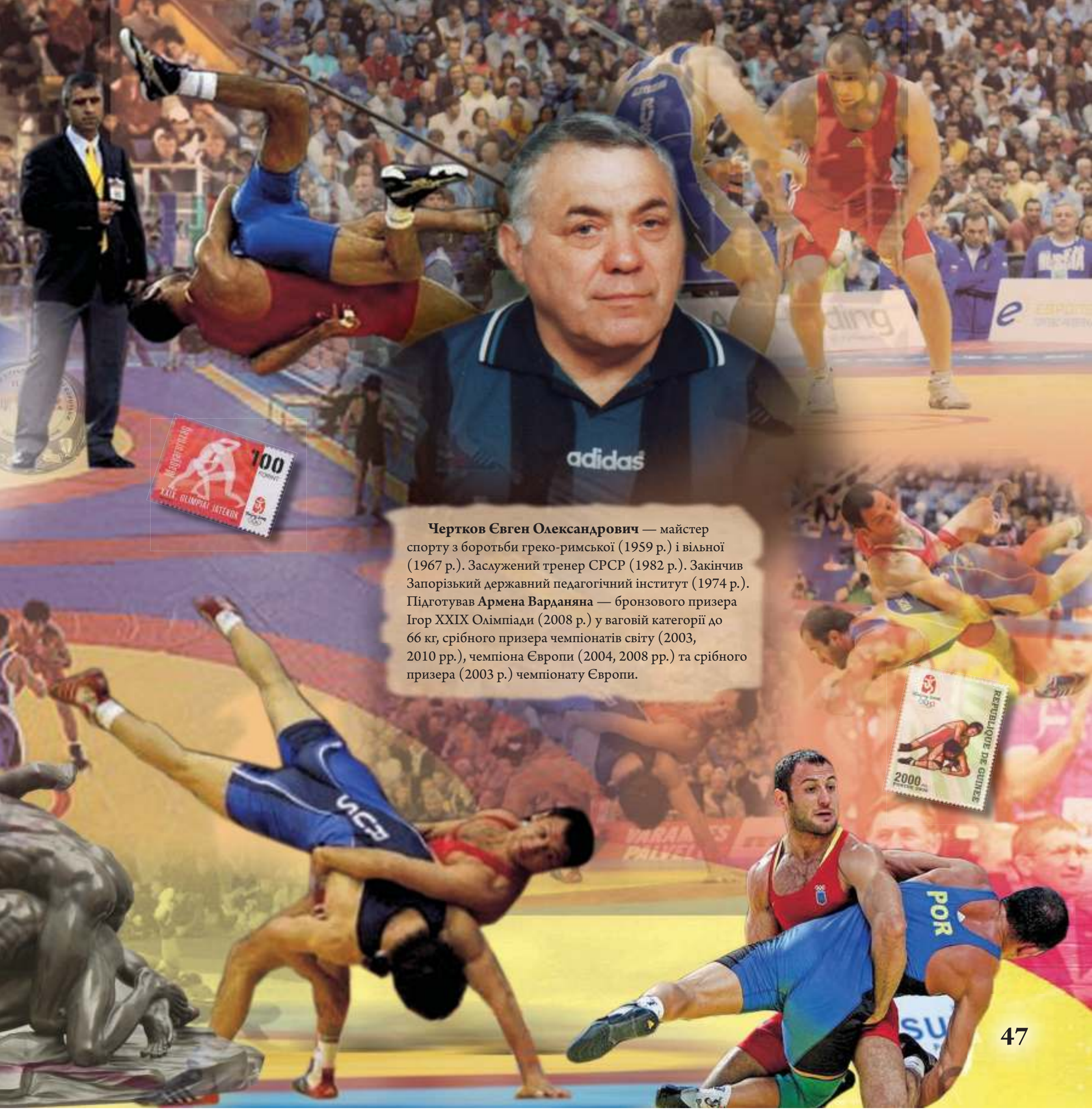
Рубежний Микола Іванович — мастер спорта СРСР з боротьби вільної (1981 р.), заслужений тренер УРСР (1997 р.). Закінчив Ворошиловградський державний педагогічний інститут ім. Т. Г. Шевченка (1983 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Підготував **Давида Салдадзе** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 97 кг; **Володимира Шацьких** — чемпіона світу (2006 р.).

Узун Геннадій Гаврилович — мастер спорта СРСР (1964 р.), заслужений тренер УРСР (1987 р.). Закінчив Ростовський педагогічний інститут. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1997 р.). Підготував **Давида Салдадзе** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у ваговій категорії до 97 кг.

Кисіль Вадим Володимирович — майстер спорту, заслужений тренер України. Закінчив НУФВСУ (1993 р.). Нагороджений Хрестом пошани I ступеня «За становлення України», орденом Князя Володимира трьох ступенів. Підготував **Армена Варданяна** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 66 кг, срібного призера чемпіонатів світу (2003, 2010 рр.), чемпіона Європи (2004, 2008 рр.) та срібного призера (2003 р.) чемпіонату Європи.

Саргсян Мурат Мартинович — майстер спорту міжнародного класу (1984 р.). Заслужений тренер України (2000 р.). Підготував **Армена Варданяна** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 66 кг, срібного призера чемпіонатів світу (2003, 2010 рр.), чемпіона Європи (2004, 2008 рр.) та срібного призера (2003 р.) чемпіонату Європи.

Чертков Євген Олександрович — майстер спорту з боротьби греко-римської (1959 р.) і вільної (1967 р.). Заслужений тренер СРСР (1982 р.). Закінчив Запорізький державний педагогічний інститут (1974 р.). Підготував Армена Варданяна — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 66 кг, срібного призера чемпіонатів світу (2003, 2010 рр.), чемпіона Європи (2004, 2008 рр.) та срібного призера (2003 р.) чемпіонату Європи.

За лаштунками успіху

«Унікальність Ігоря Олександровича Кондрацького у тому, що він завжди іде на два — три кроки попереду. Він ніколи не боявся експериментувати з нововведеннями, відчував, коли необхідно бути жорстким, а коли — зменшити навантаження. Мій наставник добре знав золоту середину, в його роботі завжди була гармонія».

Нельсон Давидян, срібний призер Олімпійських ігор

«Василь Тимофійович Берчук запросив мене перейти до секції боротьби, коли я вже був призером першості міста з боксу. Спочатку у мене нічого не виходило: я програвав один поєдинок за іншим, дуже переживав, коли бачив, як досаджаю тренерові...»

Дивовижна людина Василь Тимофійович. Ніколи не сварив, не говорив дошкульних слів. Присяде поруч у роздягальні, схилить голову і зітхне. Чесне слово, краще побив би... А він покладе руку на моє плече і промовить: «Нічого, Андрію, у нас ще все попереду». І ми таки досягли бажаного...»

Андрій Калашников, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Чертков Євген Олександрович — тренер жорсткий, але справедливий. Він якось по-своєму вміє розглядіти майбутнього чемпіона. Важливою професійною рисою Євгена Олександровича є вміння підійти до кожного вихованця, знайти в ньому ті якості, які необхідно розвивати для досягнення вищих результатів».

Армен Варданян, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Юрій Михайлович Віленський, мій тренер, був дуже врівноваженою людиною, ніколи не форсував події. Ставився до мене дуже уважно, завжди відчував мій душевний стан, знаходив необхідні, особливо переконливі слова, щоб заспокоїти, підтримати мене. З одинадцятирічного хлопця з маленького борцівського залу заводу «Ленінська кузня» він довів мене до олімпійського п'єдесталу, за що я йому дуже вдячний».

Олександр Колчинський, дворазовий олімпійський чемпіон

«У групу борців до Миколи Івановича Рубежного у 1992 р. мене привів мій брат Георгій Салдадзе, коли переїхали до м. Луганська з м. Кутаїсі (Грузія). Вже через два роки наполегливих тренувань (1994 р.) я став срібним призером чемпіонату світу серед кадетів, а через п'ять років — бронзовим призером чемпіонату світу, 2000 р. — срібним призером Ігор XXVII Олімпіади. Тепла атмосфера, що панувала в нашій групі, дозволила мені досягти не тільки спортивних вершин, а й отримати путівку в життя. Микола Іванович своєчасно допоміг мені зорієнтуватися в житті, переконавши мене отримати вищу освіту, не припиняючи спортивної кар'єри».

Давид Салдадзе, срібний призер Олімпійських ігор

«Пантазі Микола Юрійович уміє працювати з дітьми. Це тренер, якому можна довірити свою дитину. Це людина, яка може прищепити любов до боротьби й дати необхідну базу. На жаль не всі тренери так працюють...»

В'ячеслав Олійник, олімпійський чемпіон

ВАЖКА АТЛЕТИКА

Важка атлетика входить до олімпійської програми з 1896 р., починаючи з Ігор I Олімпіади в Афінах. Змагання серед жінок вперше відбулися у 2000 р. на Іграх XXVII Олімпіади в Сіднеї. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з важкої атлетики у складі збірної команди СРСР з 1956 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські важкоатлети виступали самостійною командою.

Федерація важкої атлетики України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, створена у грудні 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: Драга Василь Васильович (1991—1994 рр.) та Писаренко Анатолій Григорович (з 1994 до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші важкоатлети виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Світличний Михайло Петрович — заслужений тренер УРСР (1966 р.), заслужений тренер СРСР (1969 р.). Суддя всесоюзної категорії (1964 р.). Закінчив ДДОІФК ім. П.Ф. Лесгафта. Перший тренер Леоніда Жаботинського — чемпіона Ігор XVIII та XIX Олімпіад у ваговій категорії понад 90 кг, чемпіона світу (1964, 1965, 1966, 1968 рр.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1966, 1968 рр.) та срібного призера (1963 р.) чемпіонату Європи, володаря 19 світових рекордів.

Айзенштадт Юхим Самійлович — майстер спорту (1952 р.), заслужений тренер УРСР (1966 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2002 р.). Суддя міжнародної категорії (1979 р.). Закінчив КДІФК (1951 р.). Підготував Леоніда Жаботинського — чемпіона Ігор XVIII та XIX Олімпіад у ваговій категорії понад 90 кг, чемпіона світу (1964, 1965, 1966, 1968 рр.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1966, 1968 рр.) та срібного призера (1963 р.) чемпіонату Європи, володаря 19 світових рекордів.

Montréal 1976

Боб Василь Іванович — заслужений тренер УРСР (1977 р.). Закінчив Криворізький педагогічний інститут (1937 р.). Перший тренер **Петра Короля** — чемпіона Ігор ХХІ Олімпіади (1976 р.) у ваговій категорії до 67,5 кг, чемпіона світу (1974 р.—3, 1975 р.—2, 1976 р.—2), чемпіона Європи (1975 р.), володаря трьох світових рекордів.

Сегида Іван Тимофійович — заслужений тренер УРСР (1957 р.). Освіта середня спеціальна. Підготував **Ігоря Рибака** — чемпіона Ігор ХХІ Олімпіади (1956 р.) у ваговій категорії до 67,5 кг, чемпіона Європи (1956 р.).

Речкіман Аркадій Іссаріонович — майстер спорту (1961 р.), заслужений тренер УРСР (1974 р.), заслужений тренер СРСР (1976 р.). Суддя всесоюзної категорії (1973 р.). Закінчив ЛДІФК (1960 р.). Підготував **Петра Короля** — чемпіона Ігор ХХІ Олімпіади у ваговій категорії до 67,5 кг, чемпіона світу (1974 р.—3, 1975 р.—2, 1976 р.—2), чемпіона Європи (1975 р.), володаря трьох світових рекордів.

Куценко Яків Григорович — заслужений майстер спорту (1940 р.), заслужений тренер СРСР (1956 р.). Суддя міжнародної категорії (1959 р.). Закінчив КДІФК (1959 р.). Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1944 р.) та Трудового Червоного Прапора (1947, 1957 рр.). Підготував **Ігоря Рибака** — чемпіона Ігор ХХІ Олімпіади (1956 р.) у ваговій категорії до 67,5 кг, чемпіона Європи (1956 р.).

Аксьонов Виктор Викторович — мастер спорта (1958 р.), заслуженный тренер УРСР (1980 р.). Закінчив Донецький технікум фізичної культури (1958 р.). Підготував **Олександра Первія** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у сумі двоборства у ваговій категорії до 75 кг, чемпіона світу у поштовху (1980 р.) та срібного призера чемпіонатві світу у сумі двоборства (1980, 1981, 1982 рр.), срібного (1981, 1982 рр.) та бронзового (1980 р.) призера чемпіонатів Європи.

Криницький Яків Романович — заслужений тренер УРСР (1962 р.), заслужений тренер СРСР (1967 р.). Суддя міжнародної категорії (1972 р.). Закінчив КДІФК (1959 р.). Підготував **Володимира Беляєва** — срібного призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у ваговій категорії до 82,5 кг, чемпіона світу і Європи (1966 р.), володаря 12 світових рекордів.

Бровко Едуард Павлович — заслужений мастер спорта (1963 р.), заслуженный тренер УРСР (1978 р.), заслуженный тренер СРСР (1979 р.). Судья всесоюзной категории (1971 р.). Закінчив Дніпропетровський будівельний технікум (1954 р.), КДІФК (1964 р.). Підготував **Султанбая Рахманова** — чемпіона Ігор XXII Олімпіади у ваговій категорії понад 110 кг, чемпіона світу (1978, 1979—3, 1980—3) та Європи (1979, 1980—3), володаря двох світових рекордів.

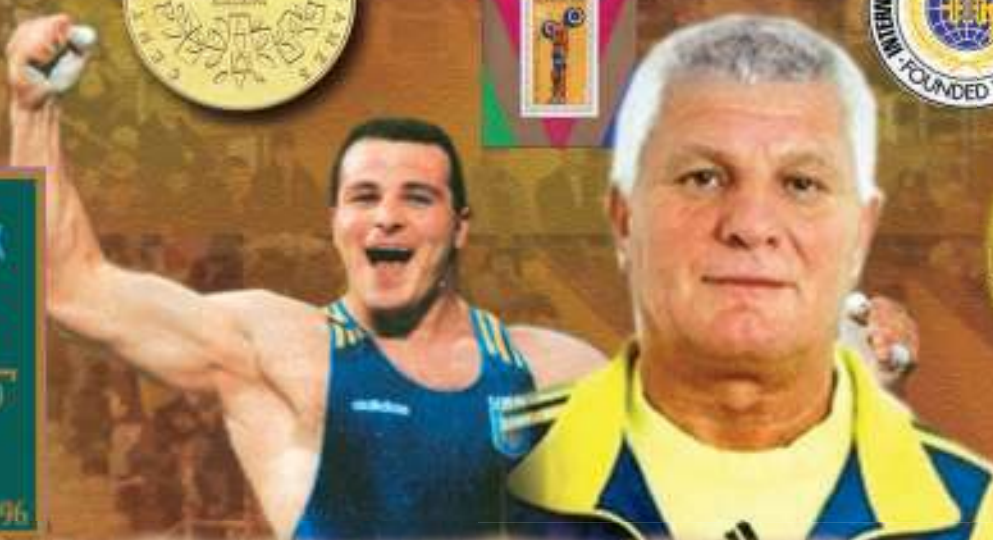

Кучинов Юрій Павлович — заслужений тренер України (1995 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут (1981 р.). Підготував **Ігоря Разорьонова** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 105 кг, чемпіона (1995 — 2, 1998 — 2) та бронзового призера (1993, 2001) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (2003 р.) та бронзового призера (1994 р.) чемпіонату Європи, володаря трьох рекордів Європи.

Кулак Василь Григорович — заслужений тренер України (1993 р.). Суддя міжнародної категорії (1993 р.). Закінчив КДІФК (1973 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2004 р.) та орденом Данила Галицького (2008 р.). Підготував **Наталію Скакун** — чемпіонку Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 63 кг, чемпіонку світу (2003 р.) та срібного призера чемпіонату світу у ривку (2003 р.), багаторазову чемпіонку Європи (2001, 2002—2) та бронзового призера чемпіонату Європи (2000), багаторазову рекордсменку світу та Європи; **Ольгу Коробку** — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії понад 75 кг, бронзового призера чемпіонатів світу (2003, 2006, 2007 рр.), абсолютну — в окремих видах і у двоборстві — чемпіонку Європи (2006, 2007, 2008 рр.), срібного призера (2010 р.) чемпіонату Європи, рекордсменку Європи у поштовху (164 кг).

Мацьоха Михайло Маркович — заслужений тренер України (1991 р.) заслужений тренер СРСР (1992 р.). Закінчив КДІФК (1974 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Підготував: **Тимура Таймазова** — чемпіона Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 108 кг, срібного призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у ваговій категорії до 100 кг, чемпіона світу (1993 — 2, 1994—3), чемпіона Європи (1992—3, 1993, 1994—3), багаторазового рекордсмена світу та Європи; **Дениса Готфріда** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 99 кг; чемпіона світу у сумі двоборства та ривку, срібного призера у поштовху (1999); чемпіона світу у сумі двоборства, бронзового призера у ривку та поштовху (2002 р.); бронзового призера у сумі двоборства та срібного призера чемпіонату світу у ривку (1998 р.); бронзового призера чемпіонату світу у ривку (2003 р.); чемпіона Європи (1995, 1997—2, 1999—3) та срібного призера (1995, 2003 рр.) чемпіонатів Європи, рекордсмена Європи.

Риков Олександр Володимирович — майстер спорту міжнародного класу (1971 р.), заслужений тренер УРСР (1982 р.), заслужений тренер СРСР (1984 р.). Закінчив КІБІ (1969 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2002 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2004 р.). Підготував **Наталію Скакун** — чемпіонку Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 63 кг, чемпіонку світу (2003 р.) та срібного призера чемпіонату світу у ривку (2003 р.), багаторазову чемпіонку Європи (2001, 2002 — 2) та бронзового призера чемпіонату Європи (2000), багаторазову рекордсменку світу та Європи; **Давидову Наталію** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 69 кг.

Калінін Микола Олександрович — заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Закінчив Луганський педагогічний інститут (1980 р.). Підготував **Дениса Готфріда** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 99 кг; чемпіона світу у сумі двоборства та ривку, срібного призера у поштовху (1999 р.); чемпіона світу у сумі двоборства, бронзового призера у ривку та поштовху (2002 р.); бронзового у сумі двоборства та срібного призера чемпіонату світу у ривку (1998 р.); бронзового призера чемпіонату світу у ривку (2003 р.); чемпіона Європи (1995, 1997—2, 1999—3) та срібного призера (1995, 2003 рр.) чемпіонатів Європи, рекордсмена Європи.

Попіл Сергій Олександрович — майстер спорту (1988 р.). Закінчив ЛДІФК (1992 р.). Перший тренер **Наталії Давидової** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії до 69 кг.

Тонян Микита Рафаїлович — майстер спорту (1967 р.), заслужений тренер України (1993 р.). Суддя національної категорії (1993 р.). Закінчив Луганський машинобудівний інститут (1964 р.). Підготував: **Дениса Готфріда** — бронзового призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у ваговій категорії до 99 кг; чемпіона світу у сумі двоборства та ривку, срібного призера у поштовху (1999р.); чемпіона світу у сумі двоборства, бронзового призера у ривку та поштовху (2002 р.); бронзового призера у сумі двоборства та срібного призера чемпіонату світу у ривку (1998 р.); бронзового призера чемпіонату світу у ривку (2003 р.); чемпіона Європи (1995, 1997—2, 1999—3) та срібного призера (1995, 2003 рр.) чемпіонатів Європи, рекордсмена Європи.

Трегубов Ігор Миколайович — перший тренер Ігоря Разорьонова — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 105 кг, багаторазового чемпіона світу (1995—2, 1998—2) та бронзового призера (1993, 2001 рр.) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (2003 р.) та бронзового призера (1994 р.) чемпіонату Європи, володаря трьох рекордів Європи.

Мольченко Микола Миколайович — майстер спорту (1972 р.), заслужений тренер України (1999 р.). Закінчив КДІФК (1992 р.). Підготував Ольгу Коробку — срібного призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) у ваговій категорії понад 75 кг, бронзового призера чемпіонатів світу (2003, 2006, 2007 рр.), абсолютну — в окремих видах і у двоборстві — чемпіонку Європи (2006, 2007, 2008 рр.), срібного призера (2010 р.) чемпіонату Європи, рекордсменку Європи у поштовху (164 кг).

Ратушняк Микола Петрович — майстер спорту (1966 р.), заслужений тренер України (2000 р.), суддя міжнародної категорії (1992 р.). Закінчив школу тренерів при КДІФК (1965 р.). Перший тренер Наталії Скакун — чемпіонки Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у ваговій категорії до 63 кг.

ЗА ЛАШТУНКАМИ УСПІХУ

«Юрій Павлович Кучинов — дуже хороша людина і тренер. Він допомагає мені у всіх питаннях. Для мене він, навіть більше, ніж просто тренер. Я думаю, що однією з запорок успіхів спортсмена є його стосунки з тренером. Ми разом прагнемо до максимального результату, виключаючи будь-які конфліктні ситуації. І це не раз приносило нам успіх».

Ігор Разорьонов, срібний призер Олімпійських ігор

«Мені дуже поталанило на вчителів: і перший наставник Василь Іванович Боб, до якого у далекому п'ятдесяти п'ятому році 14-річним підлітком я був зарахований у секцію, а потім мої вихователі у Львівському «Динамо» Я.Б. Шнеерсон і А.І. Речкіман — усі тонкі знавці важкої атлетики, вдумливі майстри спортивної педагогіки. Кожен з них вносив щось нове, своє в систему моєї підготовки, в дозування тренувальних навантажень, у шліфування техніки виконання класичних вправ. Але справжній успіх прийшов до мене тільки після 30 років, коли я вже майже втратив надію. Багато було невтраченої сили, великі були резерви технічного вдосконалення, які допоміг мені реалізувати Аркадій Іванович Речкіман».

Петро Король, олімпійський чемпіон

«Його настрої, завжди оптимістичний, підбадьорюючий, вселяв у нас, вихованців, віру в перемогу. Яків Григорович Куценко давав можливість кожному проявити свою ініціативу, індивідуальність. У нього не було й натяку на трафарет у методиці тренування. Заняття проходили в атмосфері взаєморозуміння, глибокої зацікавленості, правильного настрою».

Ігор Рибак, олімпійський чемпіон

«Я дуже вдячна Миколі Миколайовичу Мольченку, що він прищепив мені любов до важкої атлетики, побачивши мої здібності. Я вважаю його своїм першим учителем. А ще я вважаю його своїм другим батьком, бо він дуже багато допомагав мені у дитинстві з усіх питань».

Ольга Коробка, срібний призер Олімпійських ігор

«Коли пішов із життя Едуард Павлович Бровко, учні втратили не тільки наставника. Він до всіх ставився по-батьківськи. Учив чесності, скромності, працелюбству, тому, чим сам володів без міри».

Султанбай Рахманов, олімпійський чемпіон

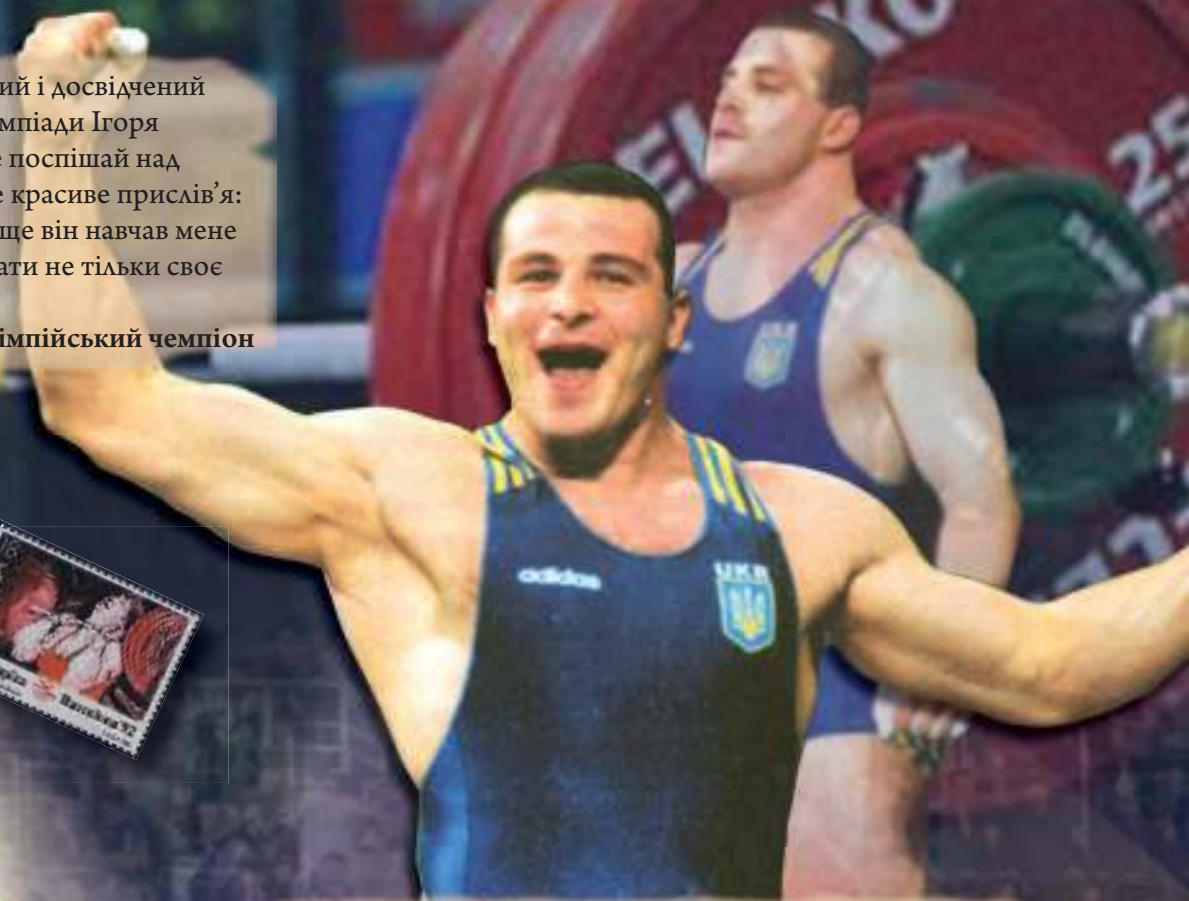
«Михайло Петрович Світличний — дбайливий і досвідчений наставник, вихователь чемпіона Ігор XVI Олімпіади Ігоря Рибачка стимулював мої юнацькі пориви. «Не поспішай над міру, хлопче, — говорив мені. — Знаєш старе красиве прислів'я: «Все приходить до того, хто вміє чекати». А ще він навчав мене багато, наполегливо і цілеспрямовано тренувати не тільки своє тіло, а й волю».

Леонід Жаботинський, дворазовий олімпійський чемпіон

«... У мене з'явився новий тренер і щирий друг — Юхим Самійлович Айзенштадт. Ми були знайомі вже давно, ще з 1960 р., а в листопаді 1967р. знову зустрілися в Запоріжжі, куди він привіз на змагання збірну молодіжну команду республіки. Юхим Самійлович, колишній багаторазовий чемпіон і рекордсмен України в півсередній вазі, вивів уже багато молоді на широкий спортивний шлях. Ця серйозна і вдумлива людина вміє бути і вимогливим наставником, і добрим веселим товаришем. Ми вирішили працювати разом».

Леонід Жаботинський, дворазовий олімпійський чемпіон

«Терпіння — воістину перша тренерська чеснота. Терпіння, помножене на розуміння, дозволяє встановити теплі стосунки між тренером та учнем. І ця дуже важлива якість педагога притаманна моєму тренерові. Мацьоха Михайло Маркович — талановитий тренер, завдяки якому я зміг завоювати олімпійське золото»

Тимур Таймазов, олімпійський чемпіон

«У Василя Григоровича Кулака непередбачуваний характер — буває то суворий, то добрий, та завжди дуже вимогливий. Тренери з великої літери, на мою думку, завжди дуже складні люди. Якби не він, я не досягла б таких вершин у своїй кар'єрі».

Ольга Коробка, срібний призер Олімпійських ігор

«Мені дуже пощастило, що потрапила під опіку таких талановитих тренерів, як мій особистий наставник Олександр Володимирович Риков і головний тренер збірної Василь Григорович Кулак. Адже саме вони вивели мене в чемпіони. Тому всі завойовані мною нагороди можна з чистою совістю розділити на трьох».

Наталія Скакун, олімпійська чемпіонка

ВЕЛОСИПЕДНИЙ СПОРТ

Велосипедний спорт входить до олімпійської програми з 1896 р., починаючи з Ігор I Олімпіади в Афінах. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з велосипедного спорту у складі збірної команди СРСР з 1956 р. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і у подальших Іграх Олімпіад українські велогонщики виступають самостійною командою.

Федерація велосипедного спорту України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: Башенко Борис Арсентійович (1992—1993 рр.), Іванов Борис Вікторович (1993—1995 рр.), Яковенко Олександр Миколайович (1995—1996 рр.), Іванов Борис Вікторович (з 1996 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші велогонщики виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Багіянець Альберт Олександрович — заслужений тренер УРСР (1980 р.), заслужений тренер СРСР (1981 р.). Закінчив Харківський державний педагогічний інститут (1973 р.). Підготував **Валерія Мовчана**, — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1982 р.).

Зайдман Олександр Юрійович — заслужений тренер СРСР (1972 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1971 р.). Підготував **Володимира Семенця** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) в гонках на тандемах, бронзового призера чемпіонату світу (1973 р.).

Людмирський Ліпа Мойсейович — майстер спорту (1951 р.), заслужений тренер УРСР (1961 р.). Суддя всесоюзної категорії. Нагороджений орденом Червоної Зірки. Закінчив КДІФК (1961 р.). Підготував Леоніда Колумбега — бронзового призера Ігор XVII Олімпіади (1960 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона (1963 р.) та бронзового призера (1962, 1964 рр.) чемпіонатів світу.

Марков Володимир Костянтинівич — заслужений тренер УРСР (1980 р.). Закінчив Харківський державний педагогічний інститут ім. Г. Сковороди (1983 р.). Підготував Валерія Мовчана — чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у командній гонці переслідування на 4 000 м, чемпіона світу (1982 р.).

Фурсенко Борис Володимирович — заслужений тренер УРСР (1964 р.), заслужений тренер СРСР (1972 р.). Закінчив КДІФК (1958 р.). Підготував Ігоря Целовальникова — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) в гонках на тандамах, бронзового призера чемпіонату світу (1973 р.).

Новицька Тетяна Георгіївна — заслужений тренер УРСР (1989 р.). Закінчила Черкаський педагогічний інститут (1970 р.). Підготувала **Олександра Феденка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1998, 2001 рр.) та призера (1997 р.) чемпіонату світу.

Пастернак Василь Михайлович — майстер спорту (1983 р.), заслужений тренер України (1998 р.). Закінчив Вінницький педагогічний інститут (1986 р.). Підготував **Сергія Чернявського** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м.

GLASGOW 2014

Осадчий Віктор Петрович — майстер спорту СРСР (1970 р.), заслужений тренер України (1997 р.). Закінчив КДІФК (1974 р.). Кандидат педагогічних наук (1981 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Підготував: **Олександра Симоненка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу в індивідуальній (1998 р.) та командній (2001 р.) гонці переслідування на 4000 м, призера чемпіонатів світу (1995, 1997 рр.); **Олександра Феденка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1998, 2001 рр.) та призера (1997 р.) чемпіонату світу; **Сергія Чернявського** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1998, 2001 рр.).

Базін Сергій Миколайович — майстер спорту, заслужений тренер України (1997 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2000 р.). Закінчив Харківський державний інститут фізичної культури (1994 р.). Підготував **Ірину Янович** — бронзового призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у спринтерській гонці 1000 м, чемпіонку Європи (1997 р.); **Лесю Калітовську** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) в індивідуальній гонці переслідування, чемпіонку Європи серед юніорів (2006 р.), чемпіонку Європи (2007 р.).

Чмирук Дмитро Архипович — майстер спорту СРСР (1966 р.), заслужений тренер УРСР (1989 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2001 р.). Закінчив Вищу школу профспілок (1983 р.). Підготував **Сергія Матвеева** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона (1998 р.) та срібного призера (1994, 1997 рр.) чемпіонатів світу; **Олександра Симоненка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу в індивідуальній (1998 р.) та командній (2001 р.) гонці переслідування на 4000 м, призера чемпіонатів світу (1995, 1997 рр.); **Олександра Феденка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1998, 2001 рр.) та призера (1997 р.) чемпіонату світу; **Сергія Чернявського** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1998, 2001 рр.).

Симоненко Сергій Іванович — майстер спорту, заслужений тренер України (1995 р.). Закінчив Кіровоградський державний педагогічний інститут. Підготував **Олександра Симоненка** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу в індивідуальній (1998 р.) та командній (2001 р.) гонці переслідування на 4000 м, призера чемпіонатів світу (1995, 1997 рр.)

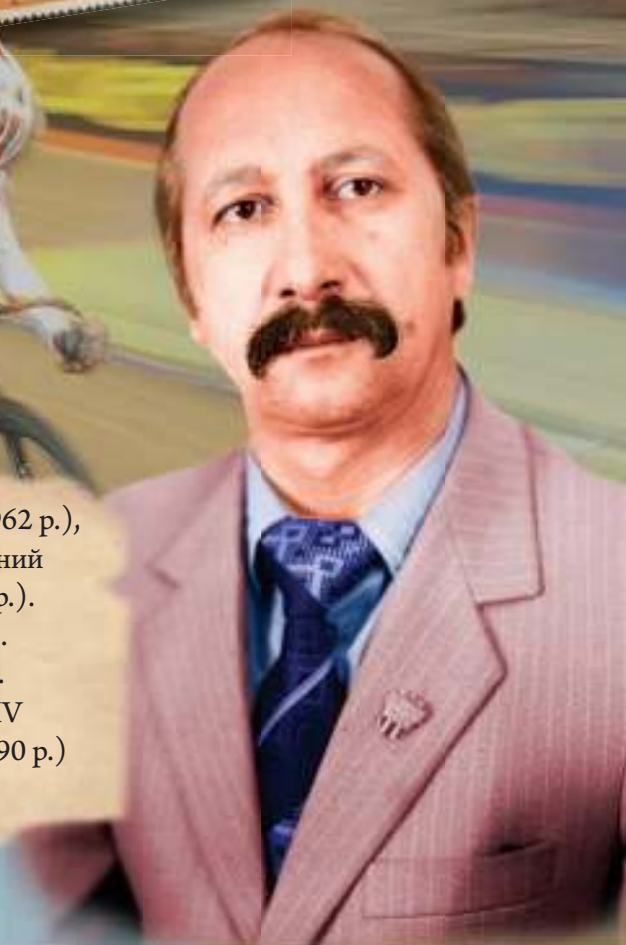

Кулик Олександр Васильович — майстер спорту, заслужений тренер УРСР (1988 р.). Закінчив КДІФК (1979 р.). Підготував **Олександра Кириченка** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у гіті на 1000 м з місця, чемпіона світу (1990 р.) та бронзового призера (1989 р.) чемпіонату світу.

Матвеев Леонід Федорович — заслужений тренер України (1998 р.). Закінчив КДІФК (1975 р.). Підготував **Сергія Матвеева** — срібного призера Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) у командній гонці переслідування на 4000 м, чемпіона світу (1998 р.) та срібного призера (1994, 1997 рр.) чемпіонатів світу.

Николайчук Октавіан Ілліч — майстер спорту (1962 р.), заслужений тренер Туркменської РСР (1974 р.), заслужений тренер УРСР (1988 р.), заслужений тренер СРСР (1988 р.). Закінчив Туркменський державний університет (1971 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1988 р.). Підготував **Олександра Кириченка** — чемпіона Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у гіті на 1000 м з місця, чемпіона (1990 р.) та бронзового призера (1989 р.) чемпіонату світу.

Колодій Михайло Миронович — заслужений тренер України (2005 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2009 р.). Закінчив ЛДІФК (1991 р.). Підготував **Лесю Калитовську** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.) в індивідуальній гонці переслідування, чемпіонку Європи серед юніорів (2006 р.), чемпіонку Європи (2007 р.).

Карелін Олег Васильович — заслужений тренер УРСР (1976 р.). Закінчив Сімферопольський педагогічний інститут (1967 р.). Підготував **Анатолія Чуканова** — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у командній шосейній гонці на 100 км, чемпіона світу (1977 р.).

ЗА ПАШТУНКАМИ УСПІХУ

«Мені пощастило потрапити до тренера Олега Васильовича Кареліна. Цей досвідчений наставник терпляче вчив мене працелюбності, наполегливості, вмінню перемогати. І пердовсім — перемогати себе, бо у велогонках, особливо на стаєрські дистанції, вольова підготовка спортсмена, вміння долати втому, що свинцевим тягарем висне на ногах, сковуючи кожен рух, має особливе значення. У дитинстві, пермагаючи свою кволість, я ще не знав, що обираючи велоспорт, стаю на шлях, де пощастить здобути стільки перемог. Та шлях до них лежав через тисячі тренувальних дистанцій, тисячі годин виснажливої праці»

Анатолій Чуканов, олімпійський чемпіон

«У спорті багато залежить від тренера, від того, чи прищепить він тобі працелюбство і бажання перемогати. Дмитро Архипович Чмирук завжди поруч, у потрібний момент підкаже, що треба зробити. Важливо знати, що поруч людина, яка допомагає і дає корисні поради»

Олександр Симоненко, срібний призер Олімпійських ігор

«Людині слабкій, розхлябаній, недисциплінованій з таким тренером, як Дмитро Архипович Чмирук, доводиться дуже важко. Той, хто пройшов його школу, стає або сильним спортсменом, або взагалі залишає спорт».

Сергій Чернявський, срібний призер Олімпійських ігор

«Першими кроками у велосипедному спорті я забов'язаний Новицькій Тетяні Василівні — талановитому тренеру, чуйній людині. А досягти високих результатів на Олімпійських іграх мені з товаришами по команді допомогли глибокі знання і високий професіоналізм Віктора Петровича Осадчого та Дмитра Архиповича Чмирука, в яких гармонійно поєднуються вимогливість і велика людяність».

Олександр Феденко, срібний призер Олімпійських ігор

«Звичайно, тренер усім серцем прихилиється до свого талановитого учня, вкладає в нього всю душу. Він має велике бажання довести такого учня до найвищих досягнень. Проте істинний тренер передусім думає не про себе, а про учня, про те, де і як йому краще вдосконалювати свою майстерність. Саме такими виявилися і мої тренери Марков Володимир Костянтинович та Багіянц Альберт Олександрович»

Валерій Мовчан, олімпійський чемпіон

«Велоспорт — це не тільки перемоги, промені слави та всесвітня популярність. За усім цим стоїть важка щоденна робота, в якій багато залежить від тренера, від того, чи прищепить він тобі працелюбство і бажання перемагати. Цьому навчив мене мій батько — Матвеев Леонід Федорович, який закоханий у велосипедний спорт, і передав цю любов мені».

Сергій Матвеев, срібний призер Олімпійських ігор

«Сергій Миколайович Базін — один із найкращих спеціалістів, який за довгі роки роботи зумів розробити власні методики підготовки спринтерів високого класу на треку. Це — людина, яка вміє згуртувати навколо себе своїх вихованців, знайти до кожного особливий підхід. Роботу з учнями він не обмежує тільки тренуваннями. Сергій Миколайович проводить велику виховну роботу, спрямовану на формування моральних якостей своїх учнів, їхнього вміння поєднувати особисті й суспільні інтереси, працювати в колективі. Важливою рисою його роботи є виховання молоді на прикладах кращих спортсменів-співвітчизників — таких, як Анатолій Чуканов. Поєднання у характері Сергія Миколайовича високої вимогливості до вихованців та батьківського піклування приносили свої результати. Адже не даремно, починаючи з 1996 р., майже щорічно, його учні виборюють медалі на етапах Кубка світу, чемпіонатах Європи, світу та Олімпійських іграх»

Ірина Янович, бронзовий призер Олімпійських ігор

«У Сергія Миколайовича Базіна є свій, нікому невідомий секрет, як виховувати олімпійських медалістів. Він навчає нас і допомагає не тільки під час тренувань. Його слухні поради сприяють досягненню бажаних результатів»

Леся Калитовська, бронзовий призер Олімпійських ігор

Веслування академічне

Веслування академічне входить до олімпійської програми з 1900 р., починаючи з Ігор II Олімпіади в Парижі. Змагання серед жінок вперше відбулися на Іграх XXI Олімпіади в Монреалі у 1976 р. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях із академічного веслування у складі збірної команди СРСР з 1952 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські майстри академічного веслування виступали самостійною командою.

Федерація академічного веслування України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1992 р. За часів незалежності України її очолювали: Євмінов В'ячеслав Володимирович (1992—1995 рр.), Ємчук Ігор Федорович (1995—1997 рр.), Довгодько Віктор Іванович (1997—2001 рр.), Мороз Віталій Юрійович (2001—2003 рр.), Довгодько Віктор Іванович (2003—2005 рр.), Бондаренко Володимир Дмитрович (з 2005 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші майстри академічного веслування виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Свілле В'ячеслав Костянтинівич — майстер спорту (1950 р.). Закінчив ЛДОІФК ім. П.Ф. Лесгафта (1940 р.). Підготував **Георгія Жиліна** — срібного призера Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у двійці парній, бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у двійці розпашній зі стерновим, чемпіона Європи (1955 р.), срібного (1957 р.) та бронзового призера (1954 р.) чемпіонатів Європи.

Михайловський Валентин Арсентійович — заслужений тренер УРСР (1978 р.). Закінчив Київський політехнічний інститут (1953 р.). Підготував **Ігоря Ємчука** — срібного призера Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у двійці парній, бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у двійці розпашній зі стерновим, чемпіона Європи (1955 р.), срібного (1957 р.) та бронзового призера (1954 р.) чемпіонатів Європи.

Беспальцев Юхим Веніамінович закінчив Київський політехнічний інститут (1956 р.). Підготував **Ігоря Ємчука** — срібного призера Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у двійці парній, бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у двійці розпашній зі стерновим, чемпіона Європи (1955 р.), срібного (1957 р.) та бронзового призера (1954 р.) чемпіонатів Європи.; **Георгія Жиліна** — срібного призера Ігор XV Олімпіади (1952 р.) у двійці парній, бронзового призера Ігор XVI Олімпіади (1956 р.) у двійці розпашній зі стерновим, чемпіона Європи (1955 р.), срібного (1957 р.) та бронзового призера (1954 р.) чемпіонатів Європи.

Храновський Георгій Михайлович — заслужений тренер УРСР (1960 р.). Закінчив Київський технікум фізичної культури (1940 р.). Підготував Валентина Кравчука — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у складі екіпажу вісімки.

Баклицька Валентина Афанасіївна — майстер спорту міжнародного класу. Закінчила КДІФК. Перший тренер Олени Пересекіної — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у складі екіпажу вісімки.

Ушаков Герман Іванович — заслужений тренер УРСР (1970 р.). Закінчив КДІФК (1966 р.). Підготував Олену Пересекіну (Зубко), Ольгу Колкову, Ольгу Пуговську, Надію Розгон, Неллі Тараканову, Ольгу Гузенко — срібних призерів Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у складі екіпажу вісімки, дворазових срібних призерів чемпіонатів Європи (1969, 1970 рр.).

Крахмальний Андрій Іванович — майстер спорту (1960 р.), заслужений тренер УРСР (1972 р.). Закінчив КДІФК (1974 р.). Підготував **Миколу Довганя** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Чечуй Ніна Іванівна — заслужений тренер УРСР (1980 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1983 р.). Закінчила Миколаївський педагогічний інститут (1959 р.). Підготувала **Антоніну Димову** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Потабенко Віктор Васильович — заслужений тренер СРСР (1979 р.), заслужений тренер УРСР (1985 р.). Закінчив КДІФК (1970 р.). Підготував **Олену Терьошину** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979, 1981—1983, 1985, 1986 рр.), бронзового призера (1987 р.) чемпіонату світу; **Ніну Антонюк** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979 рр.), срібного призера (1977 р.) чемпіонату світу; **Ольгу Пивоварову** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979, 1981 рр.), срібного призера (1977 р.) чемпіонату світу; **Надію Беспалову** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979 рр.), срібного призера (1977 р.) чемпіонату світу; **Марію Пазюн** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979, 1981 рр.), срібного призера (1977 р.) чемпіонату світу; **Ніну Уманець** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979, 1981—1983 рр.), срібного призера (1977 р.) чемпіонату світу; **Тетяну Устюжаніну** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.) у четвірці парній, **Тетяну Буняк** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіонку світу (1978, 1979 рр.), срібного призера (1977 р.) чемпіонату світу.

Шнейдер Юхим Ісайович — заслужений тренер УРСР (1985 р.). Закінчив Дніпропетровський технікум фізичної культури (1962 р.), КДІФК (1968 р.). Підготував **Діну Мітахутдінову** — срібного призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у четвірці парній.

Євмінов В'ячеслав Володимирович — заслужений тренер УРСР (1979 р.). Закінчив КДІФК (1970 р.). Підготував **Юрія Шапочку** — срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Каневський Леонід Ілліч — заслужений тренер УРСР (1973 р.). Закінчив КДІФК (1965 р.). Підготував **Григорія Дмитренка, Віктора Кокошина, Олександра Манцевича, Андрія Тищенка, Олександра Ткаченка** — бронзових призерів Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у складі екіпажу вісімки, бронзових призерів чемпіонату світу (1979 р.).

Любич Віктор Андрійович закінчив школу тренерів. Підготув **Володимира Стерліка** — бронзового призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіона Європи (1965, 1967 рр.) та призера (1963, 1964 1969, 1971 рр.) чемпіонатів Європи.

Волощук Георгій Іванович — заслужений тренер УРСР (1985 р.), **Волощук Олег Іванович** — заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер СРСР (1986 р.). Закінчили Миколаївський педагогічний інститут (1974 р.). Підготували **Павла Гурковського** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіона світу (1985 р.); **Миколу Комарова** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіона світу у складі екіпажу четвірки розпашної зі стерновим (1985 р.).

Горовий Олександр Іванович — заслужений тренер УРСР (1988 р.). Закінчив КДІФК (1975 р.). Підготував Ірину Калімбет — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного (1989 р.) і бронзового (1987 р.) призера чемпіонатів світу.

Гринько Ігор Костянтинович — заслужений тренер УРСР (1979 р.), заслужений тренер СРСР. Закінчив КДІФК (1979 р.). Підготував Ірину Калімбет — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного (1989 р.) і бронзового (1987 р.) призера чемпіонатів світу.

Майстренко Анатолій Михайлович — заслужений тренер УРСР (1979 р.). Закінчив КДІФК (1972 р.). Підготував Віктора Омеляновича — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіона світу (1985 р.), срібного (1986, 1987 рр.) і бронзового (1981, 1982 рр.) призера чемпіонатів світу.

Позюра Алла Василівна — заслужений тренер УРСР (1984 р.). Закінчила КДІФК (1971 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1972 р.). Підготувала **Світлану Мазій** — срібного призера Ігор XXIV та XXVI Олімпіад (1988, 1996 рр.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного (1989 р.) та бронзового призера (1987, 1997 рр.) чемпіонатів світу.

Павлов Євген Володимирович — заслужений тренер СРСР (1979 р.), заслужений тренер УРСР (1991 р.). Закінчив ДДІФКіС (1972 р.). Підготував **Світлану Мазій** — срібного призера Ігор XXIV та XXVI Олімпіад (1988, 1996 рр.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного (1989 р.) та бронзового призера (1987, 1997 рр.) чемпіонатів світу; **Інну Фролову** — срібного призера Ігор XXIV та XXVI Олімпіад (1988, 1996 рр.) у складі екіпажу четвірки, срібного (1990 р.) та бронзового призера (1994, 1997 рр.) чемпіонатів світу; **Віктора Омеляновича** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у складі екіпажу вісімки, чемпіона світу (1985 р.), срібного (1986, 1987 рр.) і бронзового (1981, 1982 рр.) призера чемпіонатів світу; **Олену Ронжину** та **Діну Міфтахутдінову** — срібних призерів Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Радіонов Юрій Васильович — заслужений тренер УРСР (1985 р.), заслужений тренер СРСР (1991 р.). Закінчив КДІФК (1979 р.). Підготував **Світлану Мазій** — срібного призера Ігор XXIV та XXVI Олімпіад (1988, 1996 рр.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного (1989 р.) та бронзового призера (1987, 1997 рр.) чемпіонатів світу.

Бакарасев Олександр Михайлович — заслужений тренер УРСР (1988 р.), майстер спорту міжнародного класу (1978 р.). Закінчив КДІФК (1984 р.). Підготував **Олександра Марченка** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у двійці парній, срібного (1993, 1994, 1999 рр.) і бронзового (1997 р.) призера чемпіонатів світу.

Злобін Микола Семенович — заслужений тренер УРСР (1986 р.), заслужений тренер СРСР (1990 р.). Закінчив Казахський державний інститут фізичної культури. Підготував **Олександра Марченка** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у двійці парній, срібного (1993, 1994, 1999 рр.) і бронзового (1997 р.) призера чемпіонатів світу.

Француз Віра Василівна — заслужений тренер України (2000 р.), майстер спорту (1981 р.). Закінчила КДІФК (1992 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Підготувала **Сергія Гриня** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Лук'яненко Михайло Григорович — майстер спорту СРСР (1971 р.), заслужений тренер України (1999 р.). Підготував **Сергія Гриня** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Безсонова Раїса Василівна — майстер спорту (1952 р.), заслужений тренер УРСР (1982 р.) Закінчила КДІФК (1960 р.). Підготувала **Сергія Білоуценка** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у складі екіпажу четвірки парної, переможця Кубка світу (2002 р.).

Морозов Володимир Михайлович — заслужений тренер УРСР (1989 р.). Закінчив ДДІФКіС (1985 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Підготував **Олену Ронжину** — срібного призера Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) у складі екіпажу четвірки парної.

Шишканов Анатолій Миколайович — майстер спорту (1976 р.), заслужений тренер України (1991 р.). Закінчив ДДІФКіС (1981 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Підготував **Сергія Білоуценка** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у складі екіпажу четвірки парної, переможця Кубка світу (2002 р.); **Леоніда Шапошнікова** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного (1991, 1993, 1994, 1999 рр.) і бронзового (1995, 1997 рр.) призера чемпіонатів світу, переможця Кубка світу (2001, 2002 рр.); **Олега Ликова** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у складі екіпажу четвірки парної, срібного призера чемпіонату світу (1999 р.), переможця Кубка світу (2000 р.).

За лаштунками успіху

«Одного разу, коли я спостерігав виступи своїх старших товаришів, до мене підсів В'ячеслав Костянтинівич Свілле і сказав: «Якщо сильно хочеш на воду, то обов'язково потрапиш. Все залежить від тебе: вчись, тренуйся і досягнеш свого». У мого наставника, людини безмежно відданій веслуванню, була «своя правда», якою він охоче ділився зі своїми вихованцями: «... веслуй рівно, вільно, не рвися уперед, головне, намагайся весь час іти так, щоб до самого фінішу у тебе було трохи сил у запасі — на вирішальний ривок. Пам'ятай, що кожний досвідчений спортсмен завжди розподіляє свої сили так, щоб вистачило їх до самого фінішу...»

Георгій Жилін, срібний і бронзовий призер Олімпійських ігор

«Пройшло багато років, та кожна з нас вдячна її величності нагоді, котра стала поворотною точкою у наших долях. Хороших тренерів було, є і буде багато. Але нам дуже пощастило — ми мали можливість тренуватися під керівництвом унікального тренера Потабенка Віктора Васильовича. Його характерна риса — самовіддана праця, до чого привчив і нас. Таких тренувань, як проводив наш наставник, не проводив ніхто. Віктору Васильовичу Богом дано великий дар психолога. Він завжди тонко відчуває кожного вихованця і команду в цілому. Спілкуючись із цією людиною, закоханою в академічне веслування, хочеться і тепер сісти у човен і вийти на дистанцію, як багато років тому. Віктор Васильович продовжує працювати, і ми віримо, що він виростить ще не одне покоління чемпіонів».

Ніна Уманець, срібний призер Олімпійських ігор

«Алла Василівна Пазюра, мій перший тренер, знайшла мене, познайомила з академічним веслуванням, навчила працювати веслами і відкрила дорогу у великий спорт. Юрій Васильович Радіонов допоміг досягти результатів світового рівня. А в останні роки спортивної кар'єри мені пощастило працювати з Дмитром Анатолійовичем Рябухою, завдяки якому нам удалося вибороти олімпійські медалі. Велика вдячність моїм тренерам, — людям які подарували мені радість, що приносить веслування».

Світлана Мазій, срібний призер Олімпійських ігор

«У 14 років у мені прокинулося бажання зайнятися чимось толковим і я вирішив спробувати себе в академічному веслуванні. Саме там, на веслувальному каналі Дніпропетровська, я і зустрівся з моїм незмінним наставником, заслуженим тренером України Анатолієм Миколайовичем Шишкановим. Знаний на тонкощах академічного веслування, вимогливий і доброзичливий, він відкрив переді мною чудовий світ спорту, допоміг завоювати олімпійську медаль».

Леонід Шапошников, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Віктор Васильович Потабенко вмів розгледіти задатки майбутніх чемпіонів, а то вже справа самих обранців — реалізувати власні таланти. У всякому разі, Потабенко усім давав такий шанс...».

Олена Терьшина, срібний призер Олімпійських ігор

«Віктор Васильович Потабенко постійно працював над створенням нових методів підготовки, варіював обсяги навантажень, придумував нові тренажери і нові тренувальні вправи. Він говорив: «Хто хоче стати чемпіонкою світу, — сідаймо у вісімку. Будемо готуватися перемагати. Не одразу, а коли навчимося веслувати і тренуватися, але перемагати будемо всіх!»

Марія Пазюн, срібний призер Олімпійських ігор

«Я потрапив до групи, яку набирала Віра Василівна Француз. То був перший її набір як тренера. Перший і єдиний мій наставник — чудова чуйна людина, майстер своєї справи. До кожного з вихованців у неї знаходиться добре слово, кожного вона вміє по-материнськи посварити й похвалити. Віра Василівна дала мені путівку у великий спорт. З нею я зростав, мужнів і зміг досягти високих результатів».

Сергій Гринь, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Доля звела мене з хорошим спеціалістом, доброю, порядною людиною — Юхимом Ісайовичем Шнейдером. Мій перший тренер прищепив мені любов до академічного веслування — виду спорту, який став справою всього мого життя».

Діна Міфтахутдінова, срібний призер Олімпійських ігор

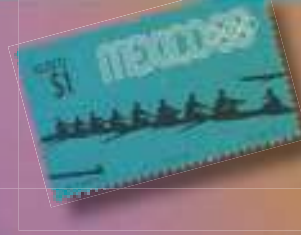
«На веслувальній базі ДСТ «Наука» у 1947 р. було всього два човни, якщо їх можна так назвати. Саме на них тренер Валентин Арсентійович Михайловський дав нам перші уроки академічного веслування. Та справа була не у човнах, адже кращих ми й не бачили. Вражало інше — атмосфера, що створила там дух чистого та самовідданого служіння спорту, фанатизму. У цьому була заслуга Валентина Арсентійовича та його однодумців-тренерів В'ячеслава Костянтиновича Свілле, Юрія Михайловича Храновського, Юхима Веніаміновича Беспальцева — колективу безкорисливих лицарів веслування, які заражали своїм фанатизмом усіх... Це були люди талановиті, яскраві, одержимі. Вони працювали для майбутнього, неухильно підвищуючи престиж спорту, спортсменів, тренерів. А найголовніше — вони ростили достойну зміну».

Ігор Ємчук, срібний і бронзовий призер Олімпійських ігор

«Тренер і команда... І все таки спочатку був тренер — Віктор Васильович Потабенко. Він першим відчув, що нові швидкості «лінкорів» академічного веслування не за горами. Відчув, зрозумів і повірив у можливість досягнення цих швидкостей своїми вихованками. Його тренерські здібності та вміння розпізнати людину властиві тільки йому одному. Мабуть тому і вдалося нашому наставнику зібрати команду однодумців, об'єднаних одною метою».

Ольга Пивоварова, срібний призер Олімпійських ігор

«Герман Іванович Ушаков зумів підготувати за свою тренерську діяльність цілу плеяду уславлених майстрів весла. На його послужному списку 18 майстрів спорту міжнародного класу, 21 майстер спорту, 32 чемпіони України. Він виховав 6 срібних призерів Олімпійських ігор, 9 дворазових срібних призерів чемпіонату Європи. Підготовлена ним вісімка ставала 5 разів чемпіоном СРСР. У своїх вихованців він вкладав знання, величезний тренерський досвід і віддавав кожному частинку свого великого серця. Герман Іванович — справжній адмірал академічної флотилії».

Олена Пересекіна, срібний призер Олімпійських ігор

«Віктор Васильович Потабенко — людина творча, безмежно закохана у свою справу. Наш наставник вже тоді прийшов до висновку: досягнення високих результатів можливе лише завдяки збільшенню тренувальних навантажень. У ті роки це було новим напрямом. І коли почав тренувати нашу команду, усі без винятку пророкували йому провал, адже які дівчата можуть витримати такі навантаження. Та ми витримали і перемогли!»

Тетяна Буняк, срібний призер Олімпійських ігор

«Віктор Васильович Потабенко зустрів мене на Хрещатику, познайомився, поїхав за мною до села, умовив батьків відпустити навчатися спортивній майстерності. А далі були роки важкої праці та відчуття вдячності і щастя від досягнутого успіху».

Ольга Гузенко, срібний призер Олімпійських ігор

«Тренер — спеціаліст, який допомагає спортсмену своїми знаннями, досвідом, дружньою підтримкою. Таким був мій наставник Любич Віктор Андрійович — закоханий у веслування та у свою роботу».

Володимир Стерлик, бронзовий призер Олімпійських ігор

Веслування на байдарках і каное

Веслування на байдарках і каное входить до олімпійської програми з 1936 р., починаючи з Ігор XI Олімпіади в Берліні. Починаючи з Ігор XIV Олімпіади (1948 р.), у змаганнях з веслування на байдарках беруть участь не лише чоловіки, але й жінки (на каное веслюють тільки чоловіки). Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях із веслування на байдарках і каное у складі збірної команди СРСР з 1956 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські майстри веслування на байдарках і каное виступають самостійною командою.

Федерація каное України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: **Шапаренко Олександр Максимович** (1991—1994 рр.), **Жуляєв Валерій Миколайович** (1994—2004 рр.), **Маслачков Юрій Миколайович** (з 2004 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші майстри веслування на байдарках і каное виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Савищев Віктор Євгенович — заслужений тренер УРСР (1966 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту. Підготував **Володимира Морозова** — чемпіона Ігор XVIII, XIX та XX Олімпіад (1964, 1968, 1972 рр.), чемпіона світу (1966, 1970, 1971 рр.), срібного (1963, 1966, 1973, 1977 рр.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1967, 1969 рр.), срібного (1963, 1967 рр.) та бронзового призера (1965, 1969 рр.) чемпіонатів Європи.

Костюченко Микола Петрович — заслужений тренер УРСР (1966 р.), заслужений тренер СРСР (1970 р.). Закінчив школу тренерів при ЛДІФК (1958 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1972 р.), медаллю «За трудову доблесть» (1964 р.). Підготував **Володимира Морозова** — чемпіона Ігор XVIII, XIX та XX Олімпіад (1964, 1968, 1972 рр.), чемпіона світу (1966, 1970, 1971 рр.), срібного (1963, 1966, 1973, 1977 рр.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1967, 1969 рр.), срібного (1963, 1967 рр.) та бронзового призера (1965, 1969 рр.) чемпіонатів Європи; **Юрія Стеценка** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.), чемпіона світу (1966, 1970, 1971 рр.) та бронзового призера (1966 р.) чемпіонату світу, бронзового призера чемпіонатів Європи (1967, 1969 рр.); **Юрія Філатова** — чемпіона Ігор XX та XXI Олімпіад (1972, 1976 рр.), чемпіона світу (1970, 1971 рр.), срібного (1973, 1974 рр.) і бронзового призера (1969, 1973 рр.) чемпіонатів світу, бронзового призера чемпіонату Європи (1969 р.).

Качур Вадим Миколайович — заслужений тренер УРСР (1990 р.), заслужений тренер Молдавської РСР (1964 р.), заслужений тренер СРСР (1969 р.) Відмінник народної освіти. Народжений орденом «Знак Пошани», медалями «За трудову доблесть», 300 років Чорноморському флоту, Грамотою Верховної Ради СРСР. Підготував **Юрія Філатова** — чемпіона Ігор XX та XXI Олімпіад (1972, 1976 рр.), чемпіона світу (1970, 1971 рр.), срібного (1973, 1974 рр.) і бронзового призера (1969, 1973 рр.) чемпіонатів світу, бронзового призера чемпіонату Європи (1969 р.).

Ковбановський Василь Сергійович — майстер спорту СРСР, заслужений тренер УРСР, заслужений працівник фізичної культури і спорту (2006 р.). Закінчив Чернігівський педагогічний інститут (1962 р.). Підготував **Андрія Химича** — чемпіона Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), чемпіона Європи (1961, 1965 рр.), срібного (1966 р.) та бронзового (1961 р.) призера чемпіонатів Європи.

П'ятлін Валентин Олексійович — заслужений тренер УРСР (1967 р.). Підготував **Олександра Шапаренка** — чемпіона Ігор XIX та XX (1968, 1972 рр.) Олімпіад, срібного призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона світу (1966, 1970, 1973, 1977—1979 рр.), срібного (1974, 1977 рр.) і бронзового (1966, 1971, 1973, 1979 рр.) призера чемпіонатів світу; чемпіона Європи (1967, 1969, 1973, 1979 рр.) та бронзового призера (1969 р.) чемпіонату Європи.

Романько Віталій Іванович — заслужений тренер УРСР (1986 р.). Закінчив КДІФК (1957 р.). Нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1986 р.). Підготував **Олександра Шапаренка** — чемпіона Ігор XIX та XX (1968, 1972 рр.) Олімпіад, срібного призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона світу (1966, 1970, 1973, 1977—1979 рр.), срібного (1974, 1977 рр.) і бронзового (1966, 1971, 1973, 1979 рр.) призера чемпіонатів світу; чемпіона Європи (1967, 1969, 1973, 1979 рр.) та бронзового призера (1969 р.) чемпіонату Європи.

Козлов Михайло Антонович — заслужений тренер УРСР (1973 р.). Закінчив Харківський педагогічний інститут. Підготував Катерину Куришко (Нагірну) — чемпіонку Ігор XX Олімпіади (1972 р.), чемпіонку світу (1971), срібного (1975 р.) та бронзового (1971р.) призера чемпіонатів світу.

Бармін Борис Олексійович — майстер спорту міжнародного класу, заслужений тренер СРСР (1977 р.), п'ятиразовий чемпіон СРСР. Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут. Нагороджений орденом Дружби народів (1976 р.). Підготував Сергія Нагорного — чемпіона та срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіона світу (1979 р.) та бронзового призера (1977, 1979 рр.) чемпіонатів світу.

Дяченко Геннадій Павлович — заслужений тренер УРСР (1968 р.), заслужений тренер СРСР (1973 р.). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1963 р.). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1972 р.). Підготував Юлію Рябчинську — чемпіонку Ігор XX Олімпіади (1972 р.) на байдарці-одиночці, чемпіонку світу (1971 р.) на байдарці-четвірці.

Яремчук Віталій Васильович — заслужений тренер УРСР (1976 р.), заслужений тренер СРСР (1991 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1995 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1964 р.). Підготував Сергія Нагорного — чемпіона та срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіона світу (1979 р.) та бронзового призера (1977, 1979 рр.) чемпіонатів світу.

Поляков Віктор Павлович — заслужений тренер СРСР (1975 р.), заслужений тренер УРСР (1974 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1969 р.). Кавалер ордена «Знак Пошани». Підготував Сергія Петренка — дворазового чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіона світу (1974, 1975, 1977 рр.), срібного (1978, 1979 рр.) і бронзового (1983 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіона Європи (1975 р.).

Марченко Едуард Степанович — заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1977 р.). Закінчив Миколаївський державний педагогічний інститут (1962 р.). Нагороджений орденом Дружби народів. Підготував **Сергія Чухрая** — чемпіона Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), дворазового чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.); чемпіона світу (1978, 1979, 1982 рр.), срібного (1974, 1979, 1983 рр.) і бронзового (1975, 1978, 1979, 1983 рр.) призера чемпіонатів світу; чемпіона Європи (1979 р.).

Колибельников Олександр Іванович — заслужений тренер СРСР (1988 р.), заслужений тренер УРСР (1984 р.). Закінчив Волгоградський інститут фізичної культури (1976 р.). Підготував **Сергія Пострехіна** — чемпіона та срібного призера Ігор XXII Олімпіади (1980 р.); чемпіона світу (1979 р.) та бронзового призера (1978 р.) чемпіонату світу; чемпіона Європи (1979 р.).

Саблін Вадим Сергійович — заслужений тренер УРСР (1988 р.). Закінчив Волгоградський інститут фізичної культури (1969 р.). Підготував **Сергія Кирсанова** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1987, 1989, 1990 рр.) та бронзового призера (1987 р.) чемпіонату світу.

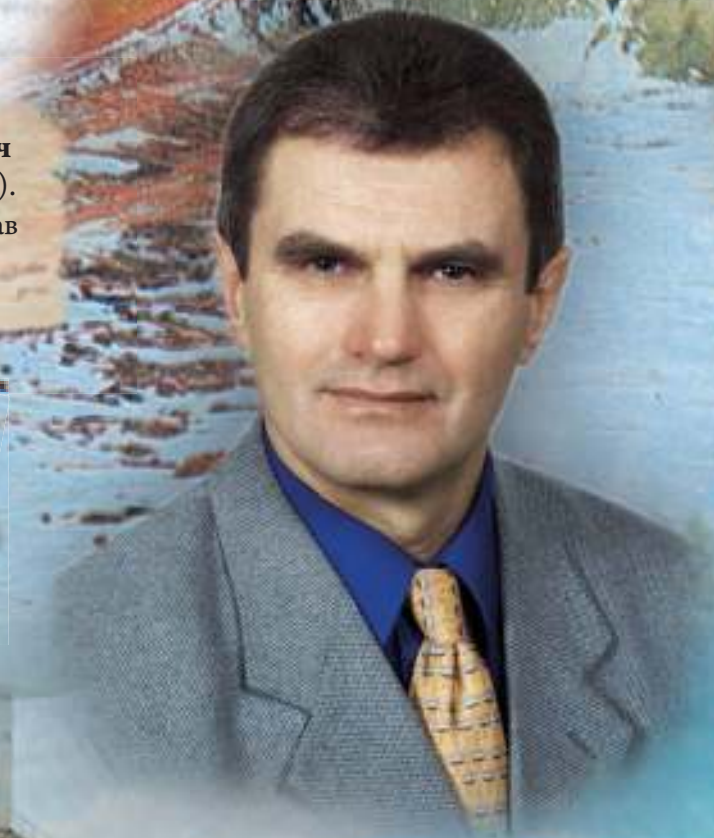
Жураховський Володимир Павлович — заслужений тренер СРСР (1989 р.). Закінчив Миколаївський державний педагогічний інститут (1965 р.). Підготував **Сергія Кирсанова** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1987, 1989, 1990 рр.) та бронзового призера (1987 р.) чемпіонату світу.

Корчагін Валерій Олексійович
— заслужений тренер УРСР (1988 р.).
Закінчив КДІФК (1972 р.). Підготував
Ігоря Нагаєва — срібного призера
Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.).

Хрущак Іван Іванович — заслужений тренер
СРСР (1977 р.). Закінчив КДІФК (1964 р.).
Підготував Василя Юрченка — срібного призера
Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) та бронзового призера
Ігор XXII Олімпіади (1980 р.); чемпіона світу (1973—
1975, 1977, 1979 рр.), срібного (1971, 1974, 1977 рр.)
та бронзового (1977 р.) призера чемпіонатів світу;
чемпіона Європи (1973, 1975, 1979 рр.).

Браташ Петро Романович —
заслужений тренер УРСР (1989 р.),
заслужений тренер СРСР (1989 р.). Закінчив
КДІФК (1981 р.). Підготував Михайла
Сливинського — срібного призера Ігор
XXIV та XXV Олімпіад (1988, 1992 рр.),
чемпіона світу (1989, 1990, 1991 рр.).

Лесяк Євген Вікторович — заслужений тренер УРСР (1967 р.), заслужений працівник фізичної культури та спорту України (2009 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1959 р.).

Чебан Людмила Олександрівна — заслужений тренер України (2008 р.). Закінчила Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1977 р.).

Сорокін В'ячеслав Михайлович — заслужений тренер України (2005 р.), заслужений тренер СРСР, заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2008 р.). Закінчив Одеський педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського (1963 р.).

Підготували **Юрія Чебана** — бронзового призера Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), чемпіона світу (2007 р.) та срібного призера (2006 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (2007 р.) серед юніорів.

Семикін Олексій Іванович — заслужений тренер України (2004 р.). Закінчив НУФВСУ (1998 р.). Підготував **Тетяну Семикіну** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного (2003 р.) і бронзового (2001 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

Семикін Сергій Іванович — заслужений тренер України (2001 р.). Закінчив Чернігівський педагогічний інститут (1981 р.). Нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За трудову доблесть». Підготував **Тетяну Семикіну** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного (2003 р.) і бронзового (2001 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

Гурський Олександр Степанович — майстер спорту СРСР (1989 р.), заслужений тренер УРСР (1988 р.), заслужений тренер СРСР. Закінчив КДІФК. Підготував **Ігоря Нагаєва** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.); **Олександра Мотузенка** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1987, 1989, 1990 рр.) та бронзового призера (1987 р.) чемпіонату світу.

Непитаєв Андрій Сергійович — заслужений тренер України (2004 р.). Закінчив Вінницький педагогічний інститут (1989 р.). Підготував **Анну Балабанову** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

Пристайлов Дмитро Валентинович — майстер спорту міжнародного класу, заслужений тренер УРСР (1987 р.). Закінчив Черкаський педагогічний інститут (1968 р.). Підготував **Олександра Мотузенка** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1987, 1989, 1990 рр.) та бронзового призера (1987 р.) чемпіонату світу.

Сергун Світлана Михайлівна — заслужений тренер України (2001 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчила Вінницький педагогічний інститут (1976 р.). Підготувала **Анну Балабанову** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.); **Олену Череватову** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), чемпіонку Європи (2004 р.).

Петришина Олена Денисівна — заслужений тренер України (2004 р.). Закінчила Вінницький педагогічний інститут. Підготувала **Анну Балабанову** — бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

Лесь Сергій Григорович — заслужений тренер УРСР (1985 р.). Закінчив Черкаський педагогічний інститут (1965 р.). Підготував **Олександра Мотузенка** — срібного призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1987, 1989, 1990 рр.) та бронзового призера (1987 р.) чемпіонату світу.

Дубінін Сергій Олександрович — заслужений тренер України (2001 р.). Закінчив КДІФК (1978 р.). Відмінник освіти України. Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2008 р.). Підготував **Інну Осипенко-Радомську** — чемпіонку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного (2003 р.) і бронзового (2001 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

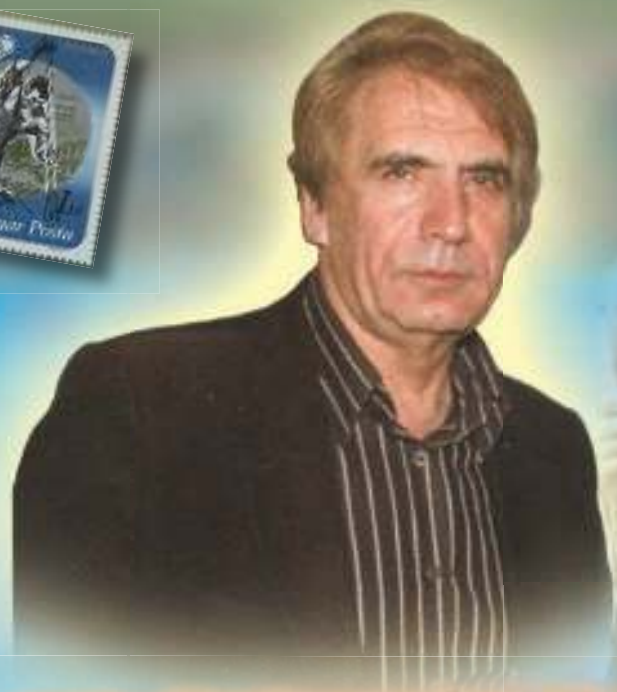
Бобильова Маргарита Рудольфівна — заслужений тренер України (2004 р.). Закінчила КДІФК (1986 р.). Підготувала **Інну Осипенко-Радомську** — чемпіонку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного (2003 р.) і бронзового (2001 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

Худоба Віталій Вікторович закінчив Волгоградський інститут фізичної культури (1979 р.). Підготував **Інну Осипенко-Радомську** — чемпіонку Ігор XXIX Олімпіади (2008 р.), бронзового призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.), срібного (2003 р.) і бронзового (2001 р.) призера чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (2001, 2004 рр.).

За лаштунками успіху

«На початку 1952 р. у Києві, на березі Дніпра, замайорів прапор ДСТ «Локомотив». Ініціатором створення секції з веслування на байдарках і каное став діючий ще тоді спортсмен Микола Петрович Костюченко. Цей невтомний ентузіаст і талановитий тренер зробив значний внесок у зміцнення матеріально-технічної бази для веслувальників, виховання майстрів високого класу, становлення цілої школи байдарочників та каноїстів»

Юрій Стеценко, олімпійський чемпіон

«Важко знайти слова, щоб висловити велику вдячність людині, завдяки якій я досяг високих спортивних результатів. Віктор Євгенович Савищев — талановитий тренер, добра людина, закохана у веслування, нелегку тренерську роботу та своїх вихованців».

Володимир Морозов, триразовий олімпійський чемпіон

«Мій тренер, Борис Олексійович Бармін, розкривав переді мною таємниці веслування. Я був щасливий, що працював із таким талановитим веслувальником — майстром спорту міжнародного класу, багаторазовим чемпіоном Радянського Союзу. Тренуватися під його наставництвом мріяли всі хмельницькі хлопці. Разом ми отримали найвище задоволення — перемогу, завойовану спільною працею. Перемога — це завжди колективний здобуток»

Сергій Нагорний, олімпійський чемпіон

«Моєму першому тренерові Віталію Васильовичу Яремчуку довгенько-таки довелося попрацювати, доки новачок навчися упевнено триматися у човні. Він навчав мене відчувати воду, весло, човен, темп і ритм веслування. А головне — навчав мене терпінню. «Веслування не любить нетерплячих», говорив він. Той, хто налаштував себе тільки на перемогу, навряд чи здобуде її колись»

Сергій Нагорний, олімпійський чемпіон

«У тому, що я зробила вибір на користь веслування, є заслуга мого першого тренера Сергія Олексійовича Дубініна, який заклав основу моїх майбутніх досягнень. Багато для того, щоб я відбулася як спортсменка високого класу, зробила мій наставник Маргарита Бобильова, — завжди вимоглива до себе та своїх вихованців. Протягом багатьох років поруч зі мною був мій чоловік Дмитро, майстер спорту з веслувального слалому і туризму, який уважно спостерігав за моїми тренуваннями. Цю справу вивчив досконально. Але для сторонніх людей Дмитро був лише тренером-початківцем, який взявся за непосильну роботу. Тому перед нами постало дуже непросте завдання: довести, що наш дует на щось серйозне таки здатний. Думаю, що ми це зробили»

Інна Осипенко-Радомська, олімпійська чемпіонка

«У досягненні олімпійської медалі допомогла плідна співпраця з тренером В'ячеславом Сорокіним, який намагався передати мені усі премудрості веслування на каное, виховував мене на прикладі срібного призера Олімпійських ігор Михайла Сливинського. Та, мабуть, і гени відіграли певну роль у моїх досягненнях, адже моя мама, Людмила Чебан, чемпіонка СРСР, і я завжди відчуваю її підтримку»

Юрій Чебан, бронзовий призер Олімпійських ігор

«Геннадій Павлович Дяченко — кваліфікований тренер і дуже чуйна людина. У свій час він підтримав моє бажання стати мамою, вважаючи, що головне призначення жінки — дати життя людині. Тому народження мого сина сприйняв як стимул довести всім, що свого слова у спорті я ще не сказала. Поки я тренувалася, Геннадій Павлович з моїм немовлям на руках години три ходив уздовж берега, встигаючи за цей час нагодувати і приспати маля. Нам із ним дуже легко працювалося. Ми завжди знаходили спільну мову в усьому: разом працювали, разом раділи»

Юлія Рябчинська, олімпійська чемпіонка

«Мій тренер Олександр Іванович Колибельников взяв наді мною шефство, коли сам був доволі молодим. Навчаючи мене, він розвивав свою майстерність. Але його слова завжди були для мене дуже вартісними. Цікаво те, що Колибельников може взяти, на перший погляд, веслувальника з невисоким потенціалом і в подальшому виростити із нього чемпіона! Ось що є показовим. Для роботи зі спортсменами у Олександра Івановича є спеціальні методики. Але ми час від часу сперечалися. У нього характер, і я — характер. Бувало, він помилявся, і я теж, проте результатів, як правило, ми досягали тих, на які й розраховували»

Сергій Пострехін, олімпійський чемпіон

«У кожного спортсмена високої кваліфікації є особистий тренер і тренер у збірній команді. Кожний із них виконує своє завдання, один веде спортсмена протягом усієї спортивної кар'єри, інший — готує до певних змагань. Моїм особистим тренером був Едуард Степанович Марченко, який заклав міцний фундамент для занять веслуванням і з яким я пройшов увесь свій спортивний шлях. Тренерів, які готували у збірній команді, було багато, і кожний з них зробив свій внесок у формування мене як спортсмена. Вони готували і виводили мене на старті чемпіонатів світу та Олімпійських ігор. З кожним я працював по 2—3 роки. За цей час ми ставали одним цілим, об'єднаними єдиною ідеєю, єдиною метою. З кожним із них я перемагав, кожний із них поповнював мої знання на певному етапі, кожний зробив свій внесок у мій розвиток як спортсмена»

Сергій Чухрай, дворазовий олімпійський чемпіон

«Віктор Павлович Поляков входив до складу тренерської групи збірної і постійно був присутнім на всіх моїх тренуваннях. Найбільше наставник допомагав нам під час змагань: готував човен, заспокоював, давав поради. Проте хвилювався, на мій погляд, більше за нас. Для мене його присутність створювала звичні умови і додавала сил»

Сергій Петренко, олімпійський чемпіон

«Доля мене звела з Леонідом Андрійовичем Савіним, людиною, яка визначила мою подальшу спортивну долю. Вимогливий до себе та інших, упевнений завжди у своїй правоті, перший і єдиний тренер, прищепив мені любов до байдарки раз і назавжди»

**Микола Чужиков,
олімпійський чемпіон**

«Моє покоління добре засвоїло тренерські заповіді Писарева. Тренер повинен мати свою мету, принципи, кредо і не зраджувати їм на своєму важкому шляху. Тренер повинен з повагою ставитися до спортсменів. Веслувальник — насамперед людина, яку треба розуміти і поважати навіть у тих випадках, якщо він програє відповідальні змагання. У спорті ніхто не застрахований від помилок. Важливо тільки їх не повторювати. Тренер повинен вимагати від спортсмена те, що в його силах зробити. Важливо своєчасно перевірити виконане, тоді можна надати допомогу, вникнути в труднощі, з якими спортсмен зустрівся. Без цього тренерська діяльність втрачає смисл. Спортсменів необхідно заохочувати не тільки за хороші результати, а й за відмінно проведене тренування. Ну й останнє, що хотілося б підкреслити. Тренер не той, хто планує тренування і клацає секундоміром. Насамперед — це наставник, який виховує в учня громадянську позицію, любов і відданість своїй Батьківщині, моральні якості — доброту, чесність, самопожертву. Крім мене, Писарев готував інших байдарочників. Серед його численних вихованців я назву тільки олімпійських чемпіонів — Юрія Філатова, Юрія Стеценка, Сергія Нагорного, Володимира Романовського. Підготував він і немало чемпіонів світу. Весь свій довгий шлях у збірній СРСР я пройшов під його трохи прищуреним, уважним і турботливим поглядом. І усіма своїми успіхами я зобов'язаний людським якостям і професійній мудрості свого наставника»

**Олександр Шапаренко,
дворазовий олімпійський чемпіон**

«Своїм головним наставником я вважаю Ігоря Івановича Писарева. І до сьогодні він для мене — зразок тренера і наставника, аксіомами якого я починаю користуватися, застосовуючи їх уже у своїй тренерській практиці. Оскільки особистість тренера багато в чому визначає спортивну долю веслувальника і займає центральне місце у процесі тренування, дозволю собі більш детально зупинитися на головних якостях, притаманних Ігорю Івановичу. Передусім організованість, діловитість, вимогливість, схильність до аналізу, вміння стримувати свої емоції, управляти своїми почуттями, прагнення зрозуміти людину. Здатність постійно бачити головне. Доказовість, аргументованість, переконливість у суперечках, душевна тонкість і чуйність у спілкуванні зі спортсменами»

Олександр Шапаренко, дворазовий олімпійський чемпіон

Вітрильний спорт

Вітрильний спорт входить до олімпійської програми з 1900 р., починаючи з Ігор II Олімпіади у Парижі. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з вітрильного спорту у складі збірної команди СРСР з 1968 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД. Починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996 р.) і на подальших Іграх Олімпіад українські яхтсмени виступали самостійною командою.

Вітрильна федерація України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, створена 1997 р. і є правонаступницею Української вітрильної спілки, заснованої 1992 р., яку очолював **Машовець Сергій Аркадійович** (1992—1997 рр.). За часів незалежності України федерацію очолювали: **Гуреєв Василь Михайлович** (1997—2009 рр., з 2010 р. до сьогодні), **Ісаков Сергій Михайлович** (2009—2010 рр.).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші яхтсмени виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

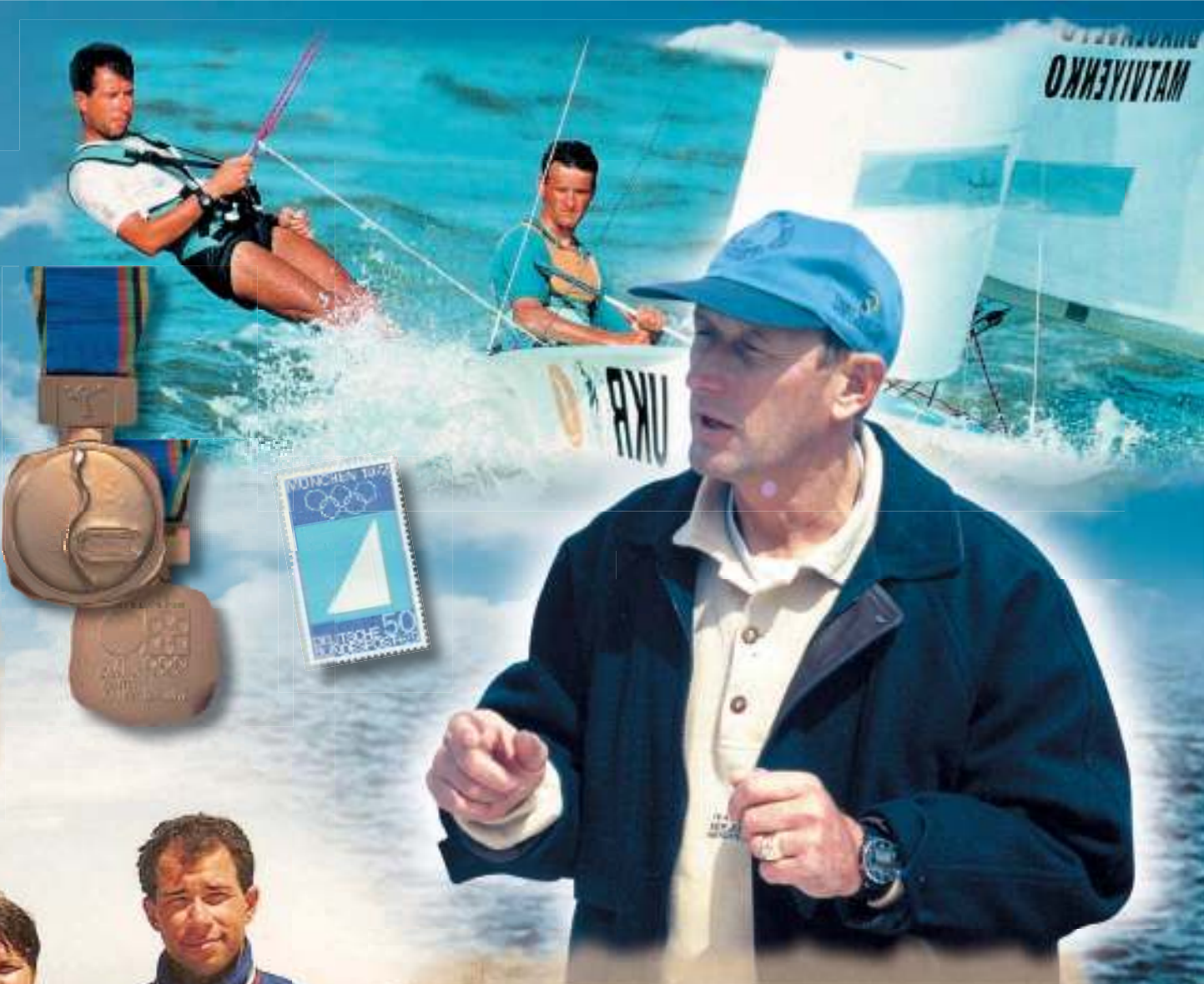
Машовець Сергій Аркадійович — майстер спорту, заслужений тренер УРСР (1979 р.). Закінчив КДІФК (1956 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Підготував **Валентина Манкіна** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.) у класі яхт «Фінн», чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у класі яхт «Темпест», срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у класі яхт «Темпест», чемпіона Ігор XXII Олімпіади (1980 р.) у класі яхт «Зірковий», чемпіона світу (1973 р.) у класі яхт «Темпест», срібного призера чемпіонатів Європи (1965, 1967 рр.) у класі яхт «Фінн», чемпіона Європи (1978, 1979 рр.) у класі яхт «Зірковий».

Манкін Валентин Григорович — заслужений майстер спорту (1968 р.), заслужений тренер СРСР (1984 р.). Закінчив КІБІ (1962 р.). Чемпіон Ігор XIX, XX, XXII Олімпіади (1968, 1972, 1980 рр.), срібний призер Ігор XXI Олімпіади (1976 р.), чемпіон світу (1973 р.) у класі яхт «Темпест», срібний призер чемпіонату Європи (1965, 1967 рр.) у класі яхт «Фінн», чемпіон Європи (1978, 1979 рр.) у класі яхт «Зірковий». Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1969, 1972 рр.), Дружби народів (1976 р.), Трудового Червоного Прапора (1980 р.). Підготував **Владислава Акименка** — срібного призера Ігор XXI Олімпіади (1976 р.) у класі яхт «Темпест», чемпіона світу і Європи (1973 р.), срібного (1976 р.) та бронзового (1973 р.) призера чемпіонатів Європи у класі яхт «Темпест».

Мишинський Михайло Омелянович — майстер спорту, заслужений тренер УРСР (1972 р.). Підготував Віталія Дирдиру — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.) у класі яхт «Темпест», бронзового призера чемпіонату Європи.

Коваленко Віктор Володимирович — майстер спорту міжнародного класу (1975 р.), заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1988 р.). Закінчив Миколаївський педагогічний інститут (1976 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Підготував: **Ларису Москаленко** — бронзову призерку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у класі яхт «470», чемпіонку світу (1990 р.); **Чуніховську Ірину** — бронзову призерку Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.) у класі яхт «470»; **Євгена Браславця та Ігоря Матвієнка** — чемпіонів Ігор XXVI Олімпіади (1996) у класі яхт «470», срібних (1998 р.) і бронзових (2000 р.) призерів чемпіонату світу, чемпіонів (2001 р.) та срібних призерів чемпіонату Європи (1997 р.); **Руслану Таран** — бронзового призера Ігор XXVI та XXVII Олімпіад (1996, 2000 рр.) у класі яхт «470», срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у класі «Інглінг», чемпіонку світу (1997, 1998—2, 1999 рр.) та срібного призера (1994, 1995 рр.) чемпіонатів світу, чемпіонку Європи (1993, 1995, 1997—1999 рр.); **Олену Пахольчик** — бронзового призера Ігор XXVI та XXVII Олімпіад (1996, 2000 рр.) у класі яхт «470», чемпіонку світу (1990, 1997—1999 рр.) та срібного призера (1994 р.) чемпіонату світу, чемпіонку Європи (1995, 1997—1999 рр.).

Майоров Віктор Олександрович — мастер спорту (1981 р.). Закінчив КДІФК (1986 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1996 р.). Підготував **Олену Пахольчик** — бронзового призера Ігор XXVI та XXVII Олімпіад (1996, 2000 рр.) у класі яхт «470»; **Руслану Таран** — бронзового призера Ігор XXVI та XXVII Олімпіад (1996, 2000 рр.) у класі яхт «470».

Гурев Василь Михайлович — заслужений тренер України (2004 р.). Закінчив Київський інститут народного господарства (1978 р.). Підготував **Ганну Калініну** та **Світлану Матевушеву** — срібних призерів Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у класі яхт «Інглінг».

Солдатов Валерій Аркадійович — заслужений тренер України (1994 р.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2004 р.). Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут (1974 р.). Підготував **Георгія Леончука** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у класі яхт «49 ер», бронзового призера чемпіонатів світу (2001, 2003 рр.), бронзового призера чемпіонату Європи (2000 р.); **Родіона Луку** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у класі яхт «49 ер», срібного (1994 р.) та бронзового (2001, 2003 рр.) призера чемпіонатів світу, срібного (1994 р.) та бронзового (1993, 2000 рр.) призера чемпіонатів Європи.

Щербаков Сергій Борисович закінчив Комунарський гірничо-металургійний інститут (1978 р.). Підготував **Георгія Леончука** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у класі яхт «49 ер», бронзового призера чемпіонатів світу (2001, 2003 рр.), бронзового призера чемпіонату Європи (2000 р.); **Родіона Луку** — срібного призера Ігор XXVIII Олімпіади (2004 р.) у класі яхт «49 ер», срібного (1994 р.) та бронзового (2001, 2003 рр.) призера чемпіонатів світу, срібного (1994 р.) та бронзового (1993, 2000 рр.) призера чемпіонатів Європи.

За лаштунками успіху

«Випадок привів мене в крашу вітрильну секцію Києва, що знаходилася на водній станції ДТСААФ. Тренером був Сергій Аркадійович Машовець. Це — людина, для якої не було життя поза вітрилом, без його романтики, історії і традицій. Людина у кращому розумінні цього слова, схиблений на вітрилах. І як він умів говорити про все це! Як слухали ми його, розкривши роти, як забували про все на світі! І як радісно кидалися виконувати будь-які завдання тренера! Він був для нас усім: учителем, другом, прикладом. Природа щедро обдарувала цю людину — за що б він не брався, все йому вдавалося. І він так же щедро ділився з нами, пацанами, своєю захопленістю, своєю талановитістю. А ще обдарувала його природа тонким чуттям і здібностями педагога... Ми рівнялися на Сергія Аркадійовича. Він умів захопити і вмів навчати. Я завжди знав, над чим і для чого працювати. Завжди був упевнений, що тренер все бачить, все запам'ятовує і у всьому допоможе. Він навчав нас бути самостійними, уміти приймати рішення у складних ситуаціях. І не дивно, що багато його учнів стали тренерами. Вони готувалися до цього з перших кроків у вітрильному спорті».

Валентин Манкін, триразовий олімпійський чемпіон

«Гуреев Василь Миколайович — відмінний організатор, знавець своєї тренерської справи, людина віддана вітрильному спорту. Завдяки його досвіду, його корисним зауваженням і порадам, нашому екіпажу вдалося підвищити свою майстерність та піднятися на п'єдестал пошани змагань найвищого рівня. Наша срібна олімпійська нагорода — то частина його самовідданої роботи».

**Калініна Ганна, срібний призер
Олімпійських Ігор**

«Розповідати про Манкіна, це те саме, що описувати стихію. Необхідно мати талант Айвазовського, який розрізняв 300 відтінків кольорів води, щоб дати зрозуміти всім, яке це було (як спортсмен) і є (як тренер) явище в історії вітрильного спорту. Його працездатність і завзятість у досягненні мети дозволяли йому незалежно від умов досягти таких вершин, котрі недосяжні нинішньому поколінню ще багато десятиліть».

**Владислав Акименко, срібний призер
Олімпійських ігор**

«Значну роль у моєму житті відіграв Коваленко Віктор Володимирович. У вітрильний спорт я прийшла вже дорослим змужнілим спортсменом. Я навчалася і займалася баскетболом. І коли Віктор Володимирович запропонував мені готуватися до Олімпійських ігор 1992 р. в Барселоні, я звичайно ж погодилася. У професійному розумінні я ще багато чого не знала і не вміла. І мені треба було за чотири роки засвоїти основні вітрильні премудрості. Віктор Володимирович терпляче й дохідливо пояснював, показував, навчав усім хитрощам вітрильного спорту і через деякий час вже можна було бачити результати. Звичайно, спортсмен завжди на виду, особливо у найвдаліші моменти своєї кар'єри. А якщо не виходить, то згадують про наставників, ведуть розмови про їхні прорахунки у методиці і підходах. Проте спортсмен про складові своїх перемог передусім висловлює слова вдячності своєму тренерові. Хочу відмітити універсальні якості В.В. Коваленка — це тренер-психолог. Він володів особливим чуттям і підходом до кожного з нас, ніколи не підвищував голос, йому достатньо було сказати одне слово, щоб спортсмен налаштувався, підбадьорився, або заспокоївся. Працювати з Віктором Володимировичем було найцікавішим і плідним часом у моєму житті».

Олена Пахольчик, дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор

«Віктор Володимирович Коваленко — людина, яка вивела нас на вершину спортивної майстерності. Наш наставник з ранніх років привчав нас до того, що кожен невдачу необхідно одразу аналізувати. Помилки треба шукати по свіжих слідах, інакше до суті не докопаєшся. І ми завжди слідували його порадам. Віктор Володимирович був хорошим психологом, умів своєчасно сказати необхідні слова. Так, перед олімпійською гонкою він сказав: «Хлопці, ставтеся до Олімпіади, ніби виступаєте на чемпіонаті України. Розслабтеся і ганяйтеся на своє задоволення». Думаю, що ця легкість і допомогла нам перемогти. Жалкую, що такі професіонали, як Віктор Володимирович, працюють за кордоном, а не виховують молоде покоління українських яхтсменів».

Євген Браславець, олімпійський чемпіон

ВОДНЕ ПОЛО

Водне поло входить до олімпійської програми з 1900 р., починаючи з Ігор II Олімпіади у Парижі. Змагання серед жінок вперше відбулися у 2000 р. на Іграх XXVII Олімпіади в Сіднеї.

Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з водного поло у складі збірної команди СРСР з 1968 р. На Іграх XXV Олімпіади (1992 р.) — у складі Об'єднаної команди СНД.

Федерація водного поло України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, створена 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: **Чернов Вадим Миколайович** (1991—1994 рр.), **Земцов Йосип Федорович** (1994—2000 рр.), **Кучеренко Олександр Георгійович** (з 2000 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші ватерполісти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

МЮНХЕН '72

Смагаринський Давид Зіновійович — заслужений тренер УРСР (1969 р.). Заслужений тренер СРСР (1973 р.). Закінчив КДІФК (1963 р.). Підготував **Олексія Баркалова** — чемпіона Ігор XX та XXII Олімпіади (1972, 1980 рр.), срібного призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона світу (1975 р.) і срібного призера (1973 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1970 р.) і срібного призера (1974 р.) чемпіонату Європи.

Авдєєв Михайло Михайлович — майстер спорту (1954 р.). Заслужений тренер УРСР (1967 р.). Заслужений тренер СРСР (1975 р.). Закінчив КДІФК (1979 р.). Кандидат педагогічних наук (1968 р.). Підготував **Олексія Баркалова** — чемпіона Ігор XX та XXII Олімпіади (1972, 1980 рр.), срібного призера Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), чемпіона світу (1975 р.) і срібного призера (1973 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1970 р.) і срібного призера (1974 р.) чемпіонату Європи.

Пінський Геннадій Наумович — заслужений тренер УРСР (1967 р.). Заслужений тренер СРСР (1984 р.). Закінчив ЛДІФК (1956 р.). Нагороджений медаллю «За трудову відзнаку» (1983 р.). Підготував **Миколу Смирнова** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона світу (1982 р.) і бронзового призера (1986 р.) чемпіонату світу, чемпіона Європи (1983, 1985 рр.) і срібного призера (1981 р.) чемпіонату Європи; **Вадима Жмудського** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.), срібного призера чемпіонату світу (1973 р.), чемпіона Європи (1966 р.) і срібного призера (1974 р.) чемпіонату Європи; **Віктора Берендюгу** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона Європи (1985, 1987 рр.).

Мартинчик Вадим Терентійович — заслужений тренер УРСР (1973 р.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1997 р.). Закінчив ЛДІФК (1961 р.). Підготував **Вадима Жмудського** — чемпіона Ігор XX Олімпіади (1972 р.), срібного призера чемпіонату світу (1973 р.), чемпіона Європи (1966 р.) і срібного призера (1974 р.) чемпіонату Європи.

Скловський Юрій Зіновійович — заслужений тренер УРСР (1981 р.). Закінчив ЛДІФК (1961 р.). Підготував **Миколу Смирнова** — бронзового призера Ігор XXIV Олімпіади (1988 р.), чемпіона (1982 р.) і бронзового призера (1986 р.) чемпіонату світу, чемпіона (1983, 1985 рр.) і срібного призера (1981 р.) чемпіонату Європи.

Висотін Володимир Іванович закінчив КДІФК (1975 р.). Підготував **Андрія Коваленка** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.).

Баркалов Олексій Степанович — заслужений майстер спорту (1970 р.), заслужений тренер УРСР (1988 р.) чемпіон Ігор XX та XXII Олімпіади (1972, 1980 рр.), срібний призер Ігор XIX Олімпіади (1968 р.). Закінчив Харківський політехнічний інститут (1972 р.), Вищу школу МВС (1977 р.). нагороджений орденами Дружби народів (1980 р.), «За заслуги» III ступеня (2002 р.). Підготував **Андрія Белофастова** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), **Андрія Коваленка** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.).

Данько Володимир Никифорович — майстер спорту СРСР (1970 р.), заслужений тренер України (1999 р.), почесний працівник фізичної культури і спорту України (2010 р.). Закінчив КДІФК (1964 р.). Підготував **Андрія Белофастова** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.), **Андрія Коваленка** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.).

Механошин Владислав Павлович — заслужений тренер УРСР (1975 р.). Закінчив КДІФК (1963 р.). Перший тренер **Андрія Коваленка** — бронзового призера Ігор XXV Олімпіади (1992 р.).

ЗА ДАШТУНКАМИ УСПІХУ

ЗУ ЧИШАЛАНКУМІ АСІХА

«Шматок глини стає витвором мистецтва тільки в руках талановитого скульптора. Те саме і в спорті. Які б здібності ти не мав, а без обдарованого тренера, такого як Смагаринський Давид Зіновійович, так і залишишся безформеним шматочком глини»

Олексій Баркалов, дворазовий олімпійський чемпіон

«Наші тренери Юрій Зіновійович Скловський та Геннадій Наумович Пінський закладали разом з основами майстерності і якості, без яких неможливі успіхи на будь-якому полі діяльності, — цілеспрямованість, наполегливість, працелюбство, почуття особистої гідності, бажання бути потрібним, корисним колективу, команді. Я був нестриманим юнаком, що не раз ставало причинами конфліктів з тренерами. Добре, що їм вистачило терпіння скерувати мою енергію, що переливалася через край, у правильне русло»

Віктор Берендюга, бронзовий призер Олімпійських ігор

Волейбол

Волейбол входить до олімпійської програми з 1964 р., починаючи з Ігор XVIII Олімпіади в Токіо. Українські спортсмени брали участь в олімпійських змаганнях з волейболу у складі збірної команди СРСР з 1964 р.

Федерація волейболу України, що здійснює керівництво розвитком цього виду спорту, заснована 1991 р. За часів незалежності України її очолювали: **Ходєєв Валерій Олексійович** (1991—1995 рр.), **Сидоренко Микола Якович** (1995—2004 рр.), **Туровський Володимир Васильович** (з 2004 р. до сьогодні).

Українські спортсмени своїми досягненнями на Олімпійських іграх та на інших міжнародних змаганнях завдячують талановитим тренерам, які доклали багато зусиль, щоб наші волейболісти виступали гідно й зійшли на п'єдестал пошани.

Закржевський Анатолій Йосипович —

почесний майстер спорту. Закінчив Одеський інститут інженерів водного транспорту (1958 р.). Підготував **Едуарда Сибірякова** — чемпіона Ігор XVIII та XIX Олімпіад (1964, 1968 рр.), чемпіона світу (1962 р.), чемпіона Європи (1967 р.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонату Європи.

Титар Василь Андрійович — заслужений тренер СРСР (1964 р.). Закінчив Харківський педагогічний інститут (1959 р.). Підготував **Юрія Венгеровського** — чемпіона Ігор XVIII Олімпіади (1964 р.), чемпіона світу (1962 р.), бронзового призера чемпіонатів Європи (1958, 1963 рр.); **Василюса Матушеваса** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), бронзового призера Кубка світу (1969 р.); **Юрія Пояркова**, — чемпіона Ігор XVIII та XIX Олімпіад (1964, 1968 рр.), бронзового призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.), чемпіона світу (1960, 1962 рр.) та бронзового призера (1966 р.) чемпіонату світу, чемпіона (1967, 1971 рр.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонатів Європи.

Дюжев Олександр Костянтинівич —

заслужений тренер УРСР (1957 р.). Закінчив Одеський державний медичний інститут ім. М.І. Пирогова (1949 р.). Підготував **Едуарда Сибірякова** — чемпіона Ігор XVIII та XIX Олімпіад (1964, 1968 рр.), чемпіона світу (1962 р.), чемпіона Європи (1967 р.) та бронзового призера (1963 р.) чемпіонату Європи; **Євгена Лапинського** — чемпіона Ігор XIX Олімпіади (1968 р.), бронзового призера Ігор XX Олімпіади (1972 р.), бронзового призера чемпіонату світу (1966 р.), чемпіона Європи (1967, 1971 рр.).